STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI GMINY UZDROWISKOWEJ SUPRAŚL na lata 2014 – 2020

SUPRAŚL MIASTO ZACZAROWANE

opracowanie CENTRUM DORADCZE PROGRAMÓW POMOCOWYCH

Spis treści

WPROWADZENIE **3**

I. KRAJOWE I REGIONALNE PROGRAMY STRATEGICZNE **6**

I.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności 6

I.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie 7

I.3. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 8

I.4. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014 - 2020 9

1.5. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014 - 2020 10

II. SPECYFIKA OBSZARU **12**

II.1 Rys historyczny – miasto zaczarowane 12

II.2. Walory lokalizacyjne 17

II.3. Uzdrowisko Supraśl 23

III. DIAGNOZA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA **27**

III.1 Kapitał Ludzki 27

III.2 Jakość życia mieszkańców 30

III.3 Atrakcyjność przyrodnicza 37

III.4 Potencjał gospodarczy 39

III.5. Turystyka 40

III.6 Potencjał obszaru do rozwoju turystyki ze szczególnym znaczeniem turystyki uzdrowiskowej – wnioski z diagnozy społeczno – gospodarczej Gminy Supraśl 46

IV. TRENDY ROZWOJU TURYSTYKI W POLSCE **48**

V. OBSZARY STRATEGICZNE DO ROZWOJU TURYSTYKI ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM FUNKCJI UZDROWISKOWEJ GMINY SUPRAŚL **51**

V.1. Analiza SWOT 51

V.2. Wizja turystyczna Gminy Supraśl – Miasto Zaczarowane 55

V.3. Strategiczne obszary rozwoju funkcji turystyczno – uzdrowiskowych Gminy Supraśl 56

VI. STRATEGIA PRODUKTOWA ROZWOJU TURYSTYKI W GMINIE SUPRAŚL **68**

VI. SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII **71**

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem planistycznym, skupiającym zasoby i wizję rozwoju różnych organizacji, podmiotów publicznych, przedsiębiorców, mieszkańców Supraśla.

Jest to dokument, który określa długofalowe kierunki i priorytety rozwoju społeczno – gospodarczego Supraśla, a także aspiracje Gminy w kierunku prężnie rozwijającej się miejscowości uzdrowiskowej.

Na podstawie zdiagnozowanych zasobów, uwarunkowań organizacyjno – finansowych samorządu lokalnego, realizowanych prac koncepcyjnych dotyczących rozwoju funkcji uzdrowiskowych Supraśla, trendów rozwoju turystyki w Polsce oraz Europie, a także obowiązujących dokumentów planistycznych o charakterze nadrzędnym, przygotowana została STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI GMINY UZDROWISKOWEJ SUPRAŚL na lata 2014 – 2020, mająca formę STRATEGII PRODUKTOWEJ, stanowiąca pomysł na komercyjne kreowanie produktów turystycznych i MARKI TURYSTYCZNEJ SUPRAŚL.

Wyznacznikiem opracowania STRATEGII ROZWOJU TURYSTYKI GMINY UZDROWISKOWEJ SUPRAŚL NA LATA 2014 – 2020 a także opracowania AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY SUPRAŚL jest konieczność przystosowania dokumentów strategicznych samorządu lokalnego do aktualnych aktów prawnych określających kierunki prowadzenia polityki rozwoju na poziomie województwa, kraju oraz Europy.

Do najważniejszych z nich należą:
- na poziomie województwa: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020,
- na poziomie kraju: Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK), Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK 2020) , 8 strategii zintegrowanych w tym Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR),
- Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu „Europa 2020” - strategia Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia,

oparta o 5 nadrzędnych celów: zatrudnienie, badania i rozwój, klimat i energię, edukację, integrację społeczną i walkę z ubóstwem.

Na podstawie powyższych dokumentów Gmina Supraśl jako jednostka samorządu terytorialnego jest zobligowana do przeglądu i weryfikacji strategii rozwoju w kontekście dostosowania jej założeń do wytycznych i rekomendacji wynikających z dokumentów o charakterze nadrzędnym.

Opracowując niniejszą strategię spełniono wymogi planistyczne a także zachowano spójność horyzontu czasowego strategii rozwoju Gminy z horyzontem czasowym dokumentów planistycznych poziomu regionalnego, krajowego i europejskiego.

Strategia powstała na podstawie umowy zawartej pomiędzy Gminą Supraśl a Centrum Doradczym Programów Pomocowych, w ramach projektu „Supraśl-Polskie Okno na Szwajcarię" Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarskiego Programu Współpracy z Nowymi Krajami Członkowskimi Unii Europejskiej**., współfinansowanego** przez Szwajcarię w ramach Szwajcarskiego Programu Współpracy z Nowymi Krajami Członkowskimi Unii Europejskiej**, realizowanego w Partnerstwie** Gmin Supraśl (Polska) i Gminy Balsthal (Szwajcaria), **którego celem była współpraca w** obszarze ochrony środowiska, turystyki i kultury oraz promocja i wymiana najlepszych praktyk w dziedzinie społeczno-kulturalnej i przyrodniczej.

Opracowanie dokumentu strategicznego oparto o proces konsultacji społecznych, w których uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego i innych instytucji publicznych, przedstawiciele firm funkcjonujących w branży turystycznej, przedstawiciele kultury i instytucji społecznych, kreujących markę Supraśla. Podczas 3 spotkań konsultacyjnych wykreowana została koncepcja oferty produktowej Supraśla prezentowana w niniejszej strategii.

Organizacja spotkań konsultacyjnych miała również na celu zdiagnozowanie zmian sytuacji demograficznej i gospodarczej mieszkańców Gminy Supraśl, powiązań tych zmian z zewnętrznymi warunkami ekonomicznymi i przestrzennymi takimi jak spowolnienie gospodarcze, rosnące dysproporcje rozwoju małych i dużych wspólnot lokalnych, zmiany trendów demograficznych, czy też wpływ nasilającej się konkurencji.
W planowaniu strategicznym w najwyższym stopniu zostały uwzględnione diagnozy, zasoby i potrzeby określone przez przedsiębiorców i samorząd lokalny, czyli sektory który w najwyższym stopniu wpływają na dynamikę i powodzenie rozwoju funkcji turystycznej Gminy Supraśl.

Planowanie strategiczne poprzedzone zostało szczegółową analizą obowiązujących dokumentów planistycznych Gminy Supraśl, w tym:

- Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Supraśl
- Strategii rozwoju i kreacji marki Uzdrowiska Supraśl,
-Operatu Uzdrowiskowego dla Gminy Supraśl

a także przedsięwzięć, które są realizowane równorzędnie z niniejszym dokumentem planistycznym, w tym Koncepcją u Leśnego Parku Uzdrowiskowego na terenie Puszczy Knyszyńskiej.

Wykorzystano również opracowania monograficzne, dotyczące historii, przemian i kultury Gminy Supraśl, w tym Monografię Miasta i Gminy Supraśl Józefa Maroszka.

Wyczerpujący charakter diagnostyczny powyższych dokumentów, pozwoliły zespołowi opracowującemu strategię na przygotowaniu dokumentu o charakterze syntetycznym, grupującym istniejące zasoby tematycznie i funkcjonalnie, prezentującego wyniki analiz demograficznych z wnioskami, założenia do opracowania strategii i PRZYGOTOWANIE KONCEPCJI ROZWOJU TURYSTYKI W FORMULE PRODUKTOWEJ , stanowiącej propozycję komercyjnego podejścia do rozwoju atrakcyjności turystycznej Supraśla.

Autorzy opracowania pragną podziękować wszystkim tym, którzy dostarczyli nam cennych informacji, pozwalających na przygotowanie dokumentu, zwłaszcza przedstawicielom biznesu i organizacji pozarządowych – za czas poświęcony podczas warsztatów i konsultacji, inspirujące przywołanie dobrego ducha SUPRAŚLA i istotny wpływ na koncepcję marki turystycznej Gminy:

SUPRAŚL MIASTO ZACZAROWANE

I. KRAJOWE I REGIONALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

I.1. DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI

Dokument programowy „Europa 2020" wskazuje na trzy cele rozwoju Polski do 2020 roku:

- Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Cele mają zostać osiągnięte poprzez realizację 10 zintegrowanych wytycznych do działań, dotyczących skali makro i mikro w gospodarce oraz zatrudnienia.

1. Zapewnienie jakości i stabilności finansów publicznych
2. Rozwiązanie problemu nierównowagi makroekonomicznej
3. Zmniejszenie nierównowagi w strefie euro
4. Optymalizacja pomocy na rzecz badań i rozwoju oraz innowacji, wzmocnienie trójkąta wiedzy i uwolnienie potencjału gospodarki cyfrowej
5. Bardziej efektywne korzystanie z zasobów i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych
6. Poprawa otoczenia biznesu i środowiska konsumenckiego oraz modernizacja i rozwój bazy przemysłowej, aby zapewnić funkcjonowanie rynku wewnętrznego w pełnym zakresie
7. Zwiększenie uczestnictwa kobiet i mężczyzn w rynku pracy, ograniczanie bezrobocia strukturalnego i promowanie jakości zatrudnienia
8. Rozwijanie zasobów wykwalifikowanej siły roboczej odpowiadającej potrzebom rynku pracy oraz promowanie uczenia się przez całe życie
9. Poprawa jakości i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach oraz zwiększenie liczby osób podejmujących studia wyższe lub ich odpowiedniki
10. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa

Realizacji powyższych celów służy 7 inicjatyw przewodnich, określających zakres realizacji priorytetowych projektów rozwojowych:

1. Europejska Agenda Cyfrowa
2. Mobilna młodzież

3. Unia innowacji
4. Polityka przemysłowa w erze globalizacji
5. Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia
6. Europejski program walki z ubóstwem
7. Europa efektywnie korzystająca z zasobów.

Ostatni obszar strategiczny określa ramy kształtowania polityki regionalnej i lokalnej, obejmujące wyrównywanie szans w ramach polityki spójności, w tym także spójności społecznej, poprzez poprawę poziomu cywilizacyjnego życia codziennego. Wiąże się to z łatwą dostępnością usług i zasobów publicznych z każdego miejsca w kraju. Jednym z najistotniejszych obszarów strategicznych jest zmiana modelu funkcjonowania obszarów wiejskich, z nowymi czynnikami ustanawiającymi wiejski model gospodarki, pracy i życia (co uzupełni ważne akcenty – do rolnictwa dodane zostaną dziedziny uzupełniające).Technicznym kluczem do realizacji celów w tym obszarze jest poprawa dostępności transportowej, w tym obszarów wiejskich. Ważne jest zbudowanie jeszcze do 2020 podstawowej sieci autostradowej i dróg łączących regiony, jak i poprawa jakości dróg lokalnych oraz budowa ich powiązań z siecią dróg krajowych.

W realizacji Strategii nowego zdefiniowania wymagać będą zasady polityki miejskiej, zogniskowane wokół potrzeb infrastrukturalnych, ale także infrastruktury nowego typu, związanej z dopasowaniem miast do starzejących się społeczeństw, czy dokładniej – do cyklu życia mieszkańców, bo to oznacza też poprawę i stałe rozszerzanie infrastruktury spędzania czasu wolnego oraz wsparcie w postaci infrastruktury wspierającej wychowywanie dzieci.

Idea zrównoważonego rozwoju Polski bardzo duży nacisk kładzie na aspekt rozwoju społeczeństwa obywatelskiego: wzrost poziomu jakości życia ludzi, podniesienie poziomu wykształcenia, stanu zdrowia i profilaktyki zdrowotnej obywateli, a więc cele które szczególnie realizowały będą obszary o wysokim potencjale turystycznym, a zwłaszcza uzdrowiskowym.

I.2 KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010 – 2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

To najważniejszy dokument planistyczny, określający wytyczne do planowania regionalnego oparte o:
- wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów,
- tworzenie polityk wieloletnich, planowanie działań kompleksowych o charakterze długoterminowym,
- finansowanie wyselekcjonowanych inwestycji, które istotnie wpłyną na poprawę konkurencyjności regionu i przyczynią się do rozwoju społeczno – gospodarczego,

- zindywidualizowane podejście regionów i subregionów do rozwoju lokalnego poprzez wykorzystanie indywidualnego potencjału, specjalizacji a także reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe,
- skuteczne - wielosektorowe i wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną poprzez tworzenie i utrwalanie Partnerstw miedzy instytucjami publicznymi, społecznymi i biznesem.

I.3 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO DO ROKU 2020

Strategia rozwoju województwa podlaskiego jako aktualizacja dotychczasowych działań strategicznych określa wizję stanu regionu i aspirację jego mieszkańców: WOJEWÓDZTWO PODLASKIE ZIELONE, OTWARTE, DOSTĘPNE I PRZEDSIĘBIORCZE

Zielone - wykorzystanie potencjału obszaru przyrodniczego poprzez utrwalenie percepcji unikalności i wyjątkowości regionu oraz rozwijanie zielonych (ekologicznych) specjalizacji.

Otwarte - wykorzystanie wielokulturowości województwa podlaskiego, otwarcie na Europę Wschodnią i przejęcie funkcjo mentora w kontaktach krajów wschodnich, zwłaszcza Białorusi, z Unią Europejską.

Dostępne - poprawa dostępności Białegostoku dla wszystkich ośrodków powiatowych, a także ośrodków zewnętrznych i wynikowo poprawa dostępności społeczeństwa regionu do usług publicznych oraz możliwości konkurowania województwa o mieszkańców, turystów, inwestorów.

Obszar strategiczny określa potrzebę poprawy dostępności w rożnych sferach: transportu, telekomunikacji, internetu, usług otoczenia biznesu.

Przedsiębiorcze - wykorzystanie konkurencyjnych atutów województwa podlaskiego przez jego mieszkańców na rzecz rozwinięcia inteligentnych specjalizacji:

- wykorzystania warunków do produkcji rolniczej i przetwórstwa wysokiej jakości,
- rozwoju produktów i usług zorientowanych na klienta zza wschodniej granicy (priorytetowo Białoruś),
-produkcji i usług o wyznacznikach „ekologiczne i zielone" – odnawialnych źródeł energii, technologii przyjaznych środowisku, ekoturystyki.

Wizja regionu będzie realizowana przez cele strategiczne:

1. Konkurencyjna gospodarka – wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności podlaskiej gospodarki
2. Powiązania krajowe i międzynarodowe
3. Jakość życia.

I.4. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA LATA 2014 – 2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020 to dokument strategiczny określający priorytetowe kanały przepływu unijnego funduszu rozwoju regionalnego i funduszu społecznego na obszar województwa podlaskiego.

Szczególny nacisk kładzie na wspieranie innowacyjnej przedsiębiorczości, opierającej rozwój o inteligentne i zielone technologie oraz potencjał rozwojowy województwa podlaskiego:

- wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji,
- rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego,
- wzmocnienie wykorzystania technologii informatycznych w e-administracji, e-uczeniu się, e-włączeniu społecznym, **e – kulturze i e – zdrowiu,**
- **promowanie i wspieranie przedsiębiorczości, w tym szczególnie tworzenia nowych firm, gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów, nowych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług,**
- promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w Przedsiębiorstwach.

W obszarze zachowania i ochrony środowiska i promowania efektywnego gospodarowania zasobami, środki programu będą kierowane na:

- inwestycje w sektor gospodarki wodnej,
- **zachowanie, ochronę, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,**
- **ochronę i przywrócenie różnorodności biologicznej (…), wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program: Natura 2000 i zieloną infrastrukturę,**

Jednym z celów nadrzędnych strategii, na poziomie określenia celów tematycznych jest promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników poprzez:

- rozwój potencjału endogenicznego na poziomie lokalnym, w tym poprzez przekształcenie upadających regionów przemysłowych, zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój,
- dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych, a także oddalonych od rynku pracy poprzez **lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia**
- **aktywne i zdrowe starzenie się (w tym poprzez infrastrukturę ochrony i profilaktyki zdrowia a także infrastrukturę sprzyjająca aktywnemu wypoczynkowi).**

Obszar strategiczny: promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją, to **inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się głównie do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.**

Ponadto RPO województwa podlaskiego do głównych celów tematycznych zalicza: inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie, oraz promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.

I.5 STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH BIAŁOSTOCKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO NA LATA 2014-2020

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to niwy instrument rozwoju terytorialnego, generujący zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego i działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wspólną strategię rozwoju.
Warunkiem realizacji Zintegrowanego Obszaru terytorialnego jest zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa i przygotowanie strategii.

Partnerstwem zintegrowanym, do którego należy funkcjonalnie Gmina Supraśl jest Białostocki Obszar Funkcjonalny, zinstytucjonalizowany w formule stowarzyszenia i obejmujący:
- miasto Białystok,
- Gminy powiązane funkcjonalnie i terytorialnie: Wasilków, Czarna Białostocka, **Supraśl**, Zabłudów, Juchnowiec Kościelny, Turośń Kościelna, Łapy, Choroszcz, Dobrzyniewo Duże.

Białostocki Obszar Funkcjonalny określa kluczowe mocne strony obszaru:

a) Korzystne położenie z punktu widzenia rozwoju współpracy gospodarczej z rynkami wschodnimi oraz bliskości głównego ośrodka społeczno – gospodarczego Polski aglomeracji Warszawskiej,
b) Zalążki inteligentnych specjalizacji gospodarczych: **usług medycznych,** produkcji sprzętu medycznego, bieliźniarskiego, przemysłu maszynowego, spożywczego,
c) Potencjał naukowy do rozwoju inteligentnych specjalizacji – związany z wysokim poziomem nauk medycznych i ogólnym potencjałem zlokalizowanych w obszarze funkcjonalnym uczelni wyższych,

oraz wytycza cele rozwojowe i misję obszaru: Białostocki Obszar Funkcjonalny – atrakcyjne miejsce do pracy i życia.

W ramach celów rozwojowych zaprojektowane zostały kluczowe inwestycje lokalne, w tym na obszarze Gminy Supraśl:

Cel operacyjny	Kluczowe przedsięwzięcia inwestycyjne na obszarze Gminy Supraśl
Atrakcyjność inwestycyjna	Poprawa dostępności dla terenów inwestycyjnych (2,0788 ha) poprzez budowę ulicy Kodeksu Supraskiego w Supraślu
	Działanie wspólne: utworzenie Centrum Obsługi Inwestorów BOF
Kompetencje do pracy	Budowa przedszkola przy ulicy Leszczynowej w Grabówce
Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska	Rozwój infrastruktury transportu miejskiego Gminy Supraśl poprzez budowę drogi w Henrykowie
	Rozwój dróg rozwojowych w Gminie Supraśl, w tym na odcinku Grabówka – Sobolewo, Białystok – Grabówka oaz drogi rowerowej na przedłużeniu ulicy Ciołkowskiego
	Wodociągi i kanalizacja sanitarna na osiedlu Brzozówka w Supraślu, Kanalizacja sanitarna i wodociąg w Grabówce, Kanalizacja sanitarna i wodociąg w Zaściankach Wodociąg Sowlany – Grabówka Kanalizacja sanitarna Sobolewo Wodociąg Sokołda - Podsokołda
Dostępność komunikacyjna	Budowa obwodnic Białegostoku (w tym przez obszar administracyjny Gminy Supraśl)
Integracja strategicznego zarządzania rozwojem Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego	Realizacja celu poprzez działania celów wcześniejszych.

II. SPECYFIKA OBSZARU

II.1 RYS HISTORYCZNY – MIASTO ZACZAROWANE

Historia Supraśla jest niezwykle ważnym elementem analizy atrakcyjności turystycznej Gminy, która swoje walory opiera głównie na niezwykłym dziedzictwie kulturowym, kształtującym niepowtarzalny klimat i atrakcyjność historycznego miasteczka.
Rys historyczny obejmuje te elementy, które w najwyższym stopniu wpłynęły na klimat kulturowy i potencjał jego wykorzystania w rozwoju turystyki.

Historia osadnicza Gminy Supraśl, zbadana na podstawie odkryć archeologicznych epoki kamienia, brązu i żelaza sięga okresu sprzed naszej ery. Nieopodal Ośrodka „Puszcza" znaleziono kamienny topór charakterystyczny dla kultury ceramiki sznurowej, a w okolicy klasztoru misternej roboty grot do strzały oraz nóż krzemienny. Do odkryć archeologicznych należą również odlane z brązu zapinki (fibul), które pochodzą z IV w. n.e. i były wytworem kultury wielbarskiej, ceramika datowana na XIII wiek, dwa wczesnośredniowieczne topory żelazne (datowane na XI w.). Na obszarze zabytkowej grobli supraskiej usytuowanej w dolinie rzeki Supraśl (nieopodal końca ul. Nowy Świat) odnaleziono żelazny grot oszczepu z XIII-XIV w. Analogiczne groty przypisywane Jaćwingom, odkryto 10 km od Supraśla w okolicy wsi Sokołdy. XV – wieczne osadnictwo Gminy Supraśl związane jest z dworem Karakula, położonym najprawdopodobniej na terenie obecnej wsi Ogrodniczki (przeniesionym w XVII w. do Sobolewa).

Osadnictwo pradziejowe w bezpośrednim sąsiedztwie Supraśla (nieopodal Podsupraśla), potwierdziły wykopaliska przeprowadzone w 2004 r. przy siedlisku Dębowik. Na rozległym tarasie nadzalewowym naukowcy pozyskali ok. 2000 fragmentów ceramiki i kilka tysięcy wytworów krzemiennych, wśród których szczególnie interesujący jest grot strzały (epoka brązu) i zbrojnik kundajski (mezolit). Najstarsze zabytki mogą pochodzić nawet z 9 tysiąclecia przed Chrystusem, a najmłodsze z epoki żelaza.

W 2013 r. ekipa archeologów odkryła na Dębowiku depozyt związany z czynnościami rytualnymi Kultury Pucharów Dzwonowatych (ok. 2100 p.n.e), a w 2014r. nieopodal Dębowika analogiczny obiekt archeologiczny.

W roku 1500 Aleksander Chodkiewicz – wojewoda nowogródzki i marszałek wielki litewski lokuje nad rzeką Supraśl, sprowadzony z Kijowa Mnichów zakonu Bazylego Wielkiego. Ten moment przyjmuje się za początek historii miasta Supraśl.

KLASZTOR

Do połowy XVI wieku klasztor bazylianów stał się potęgą gospodarczą. Czerpał dochody z posiadanych młynów, browarów, wsi, utrzymywał kontakty handlowe z Gdańskiem i Wilnem. Wokół klasztoru powstały ogrody, winnica, sadzawki rybne.

W końcu XV wieku tuż za murami klasztoru wykopany został 2.5 km sztuczny kanał w dolinie rzeki Supraśl, zwany przez współczesnych Kopanicą, Nową Rzeką lub Rzeką Kopaną. Od XVI aż po wiek XIX umożliwiał organizowanie nad stawem młyńskim (tzw. Zajmą), progu wodnego z klasztornymi manufakturami, określanymi w oryginalnych dokumentach mianem fabryk. Znajdowały się one na terenie folwarku klasztornego, tuż za założeniem ogrodowo-parkowym, oddzielającym Supraśl sakralny od Supraśla gospodarczego.

Na końcu kanału, starszego o ok. 300 lat od Kanału Augustowskiego wybudowano 8 ha staw młynowy, a przy nim młyny, tartaki i folusze z osadą młynarską. **Obecnie ten unikatowy i dobrze zachowany hydrotechniczny system spiętrzeń, wpisany został do rejestru zabytków pod nazwą Supraskiego Systemu Wodnego.**

Wiek XVI to również rozwój architektury cerkiewnej –budowy cerkwi, katakumb i całego kompleksu architektury klasztornej, wraz z doskonale wyposażoną biblioteką i utworzoną w końcu XVII wieku drukarnią i papiernią.

Prasy drukarskie w ciągu 108 lat działalności wytłoczyły 452 zarejestrowanych współcześnie pozycji, spośród których aż 73% wydrukowano czcionką łacińską, 27% cyrylicą.

Dzięki działalności bibliotecznej i wydawniczej klasztor bazylianów stał się ważnym ośrodkiem życia kulturalnego.

Od 1545 r. zwierzchnicy prawosławnego klasztoru nosili godność archimandrytów, czyli opatów.

Po 1596 r. Cerkiew prawosławna została zespolona z Kościołem rzymskim. Nie zarzucając ruskich tradycji religijno-kulturalnych, a przyjmując i niejako dopełniając je o elementy łacińskie i polskie, klasztor supraski stał się jednym z ważniejszych w Rzeczpospolitej ośrodków intelektualnych unitów.

Od przyjęcia unii brzeskiej między 1601 r. a 1603 r. aż do 1839 r. **konwent supraski był jedynym w Polsce klasztorem autonomicznym.**

W okresie zaborów klasztor stracił swoje ekonomiczne zaplecze – Rosjanie odebrali bazylianom nadania ziemskie, w 1803 r. pod wpływem rygorystycznej polityki zaborcy przestała istnieć unicka oficyna wydawnicza. W 1839 r. carat zlikwidował Cerkiew greko-unicką, włączając jej majątek, duchownych i

wiernych do Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej oraz lokując klasztor prawosławny, który zajmował go do 1915 roku.

W 1915 r., podczas I wojny światowej rosyjscy mnisi opuścili Supraśl pozostawiając całe mienie klasztorne. Opuszczone zabudowania klasztorne zajęli wówczas żołnierze niemieccy, przebywając w nich do początku 1919 r.

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę opuszczony klasztor Skarb Państwa wydzierżawiał Kościołowi katolickiemu, który w 1937 r. zorganizował w nim zakład wychowawczy i oratorium, prowadzone przez zakon Salezjanów. II wojna światowa przerwała oświatową pracę tego zgromadzenia.

Po 17 września 1939 r. przejęte przez Armię Czerwoną obiekty klasztorne stały się garnizonem wojskowym. Sowieci w piecach pralni unicestwili najpiękniejszy w Rzeczpospolitej ikonostas, wykonany przez gdańskich mistrzów w połowie XVII w., a z obrazów malowanych na miedzianych blachach, które z niego pochodziły, wykonywali „ozdobne" lutowane kociołki i kubki. Po wojnie zrujnowane obiekty klasztorne odbudowano i zorganizowano Technikum Mechanizacji Rolnictwa.

Po długoletnim sporze, decyzją polskiego rządu z lutego 1996 r. obiekty zajmowane przez szkołę przekazano Polskiej Autokefalicznej Cerkwi Prawosławnej, która od 1982 rekonstruuje cerkiew, upiększa teren przyległy i rozwija działalność charytatywną i kulturalną.

PRZEMYSŁ

Supraska osada przyklasztorna w XVII i XVIII w. nie posiadała walorów „miasteczka", ale nie była też wsią. Jej społeczność zajmowała się obsługą klasztoru oraz przyklasztornego folwarku, w tym przede wszystkim pracą w manufakturach usytuowanych na supraskiej Zajmie-bindudze. Zajęcia mieszkańców Supraśla w XVI-XVIII w. wynikały z codziennych potrzeb zakonników: aprowizacji, obsługi sakramentalnej, organizacji systemu folwarczno-pańszczyźnianego, pracy w drukarni, papierni i w innych zakładach. W okresie przedrozbiorowym Supraśl był miejscem modlitwy i skupienia. Z tego względu klasztor tłumił raczej rozwój osady, nie pozwalając, aby uformowało się z niej gwarne miasteczko.

Okres zaborów i wprowadzenie granicy celnej między Królestwem Polskim a Cesarstwem Rosji po upadku Powstania Listopadowego, stworzyły nowe uwarunkowania rozwoju ekonomicznego miasteczka. Do Białegostoku i Supraśla zaczęły przenosić się **Zakłady Włókiennicze**.

Świeccy przemysłowcy od 1831 r. przejmowali w dzierżawę dawny klasztorny majątek wraz z pobazyliańskimi manufakturami. W ich miejsce organizowali zakłady włókiennicze. W lutym 1831 r. gospodarstwo klasztorne wydzierżawił niemiecki włókiennik Huffert, a w listopadzie fabrykant Roter. Jako trzeci supraską schedę bazyliańską na Zajmie objął Wilhelm Fryderyk Zachert – włókiennik ze Zgierza

(1834 r.). Fabrykant ten, w przeciągu 2 dziesięcioleci miasteczko klasztorne liczące ponad 300 mieszkańców rozwinął do miasta liczącego o trzy tysiące mieszkańców więcej.

W ślad za Zachertem pojawili się tu i inni przemysłowcy: Buchholzowie, Reichowie, Jansenowie, Aunertowie, Altowie, Koszade, Tebusowie, a za nimi rzesza wykwalifikowanych majstrów.

Kryzys gospodarczy XX wieku spowodował upadek lub przejęcie Fabryk przez osiedlających się tu Żydowskich wierzycieli, którzy od XIX wieku otwierali w miasteczku sklepy, piekarnie, karczmy.

Od początki XIX wieku prężnie rozwijał się również w Supraślu **przemysł drzewny,** na bazie znanej od XVII wieku sosny supraskiej.

Podczas II wojny światowej zniszczeniu uległy wszystkie obiekty przemysłowe. W 1944 roku Niemcy spalili w Supraślu wszystkie zakłady przemysłowe i pomimo uruchomienia w okresie powojennym zakładów włókienniczych, nie wytrzymały one konkurencji i zostały zamknięte na początku lat 90 – tych. Miasteczko utraciło charakter przemysłowy.

Zachowanie historii przemysłowej miasta do rozwoju turystyki, poprzez nawiązanie lokalnego rękodzieła, pamiątkarstwa, wizualizacji charakteryzującej Gminę (np. w zakresie małej architektury , stylizowania obiektów turystycznych) a także wdrożenie oferty produktowej opartej o historię przemysłową Supraśla poprzez na przewodnickiej oferta zwiedzania) powinny stanowić istotny czynnik rozwoju ZINTEGOWANEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ SUPRAŚLA.

SOSNA SUPRASKA

Sosna supraska pod względem jakości surowca jest jedną z najlepszych w Europie.

Była od wieków przedmiotem handlu z licznymi krajami Europy. Już w XVI wieku spławiano ją rzeką Supraśl do Narwi, a dalej Wisłą do Gdańska. Ceniona ze względu na strzelistość i brak sęków, swego czasu eksportowana była do Anglii i Hiszpanii, przede wszystkim na maszty okrętów żaglowych.

Do dziś sosna ta, ze względu na swe cenne własności genetyczne, techniczne i ekologiczne stanowi bardzo cenny obiekt przyrodniczy, hodowlany i gospodarczy.

W Puszczy Knyszyńskiej można natknąć się na stare, okazałe okazy sosny masztowej, na których wiszą **drewniane kapliczki**. Zgodnie ze starym miejscowym zwyczajem kapliczki te wieszane są w konkretnej intencji, np. ku pamięci osób zaginionych lub członków rodziny. Drzewo, na którym powieszono kapliczkę zostaje tym uświęcone i zgodnie z tradycją nie można go ściąć. Najstarsza zachowana kapliczka znajduje się w muzeum i pochodzi z 1827 roku. W lesie nadal można znaleźć kapliczki pochodzące z drugiej połowy XIX wieku

SUPRAŚL - MIASTO ZACZAROWANE

Obecnie liczący prawie 4,7 tys. mieszkańców Supraśl i cała zamieszkana przez 14,3 tys. Supraślan Gmina rozwijają się w kierunku turystyczno – uzdrowiskowym o szczególnych zasobach historycznych i kulturowych, w otoczeniu niezwykłego bogactwa i cech przyrodoleczniczych Puszczy Knyszyńskiej.
Supraśl jest znanym i identyfikowanym w Polsce miejscem spotkań artystycznej bohemy, wywodzącej się między innymi spośród absolwentów Liceum Sztuk Plastycznych w Supraślu.
Położenie miasteczka i całej Gminy nadaje jej funkcję satelitarną dla miasta Białystok, z rozwijającym się budownictwem, usługami rekreacyjnymi, zdrowotnymi, ofertą spędzania czasu wolnego.
Bardzo dobre skomunikowanie z aglomeracją miejską i jednoczesne położenie miasteczka nieco na uboczu, w otoczeniu Puszczy Knyszyńskiej to walory świadczące o niezwykłej atrakcyjności miejsca do wypoczynku, aktywności rodzinnej, rozwijania pasji twórczych i symbiozy z przyrodą.
Historia miasteczka, niezwykła kultura i zabytki, urokliwe uliczki, zasoby i symbolika Puszczy Knyszyńskiej tworzą niezwykły klimat miejsca.

II.2 WALORY LOKALIZACYJNE

Gmina Supraśl, obejmująca obszar miejski i wiejski położona jest w województwie podlaskim – jego środkowej części, powiecie białostockim ziemskim. Obejmuje obszar o powierzchni 187,9 6 kilometra, w centralnej części województwa białostockiego.
Współrzędne geograficzne: 53§12' 28,4' N oraz 23§ 19' 37,9 E.
Od zachodu graniczy z miastem Białystok, od północy z gminami Wasilków, Czarna Białostocka i Sokółka, od wschodu z gminą Szudziałowo i Gródek a od południa z gminą Zabłudów.

Według podziału fizyczno – geograficznego Polski wg. J. Kondrackiego Gmina Supraśl należy do prowincji Niżu Wschodnioeuropejskiego, podprowincji Równin Podlasko – Białoruskich, nizinie Północnopodlaskiej, mezoregionie Wysoczyzny Białostockiej.

Wraz z miastem Białystok oraz 8 gminami podmiejskimi Gmina Supraśl stanowi **Białostocki Obszar Funkcjonalny**, powiązany komunikacyjnie, społecznie i ekonomicznie.

POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

Przez teren Gminy przebiegają drogi:
- krajowa – nr 65 Białystok – Bobrowniki stanowiąca połączenie tranzytowe do granicy z Białorusią

(11,63 km na odcinku Supraśl – Zaścianki – Majówka),

- wojewódzka – nr 676 Białystok – Krynki łącząca Supraśl z Białymstokiem (18,4 km na odcinku Nowodworce – Kopna Góra).

Poprzez dobre skomunikowanie drogowe z Białymstokiem (16 km), Gmina Supraśl posiada dobre połączenia z największymi ośrodkami miejskimi w Polsce:

- Warszawą,
- Gdańskiem,
- Poznaniem
- Katowicami,
- Łodzią,

co przy jednoczesnym (niewielkim) oddaleniu od głównych traktów komunikacyjnych, stwarza możliwości rozwoju przyrodoleczniczego ośrodka uzdrowiskowego.

Powiązanie z drogami szybkiego ruchu poprzez Białystok, nieco oddalonych od samego Supraśla, pozwala na stwierdzenie, że jest on jednym z najlepiej skomunikowanych małych miasteczek, zachowujących wizerunek spokojnego, cichego i zdrowego.

Białystok posiada również bardzo dobrze rozwiniętą komunikację kolejową i autobusową z innymi miastami Polski, co przy bardzo dobrym skomunikowaniu podmiejskim z Supraślem stwarza różne możliwości podróżowania w ruchu turystycznym.

Zgodnie z analizą ruchu turystycznego w Polsce ponad 70% turystów, korzystających z polskiej oferty wypoczynkowej preferuje transport indywidualny – samochodem.

Kolejnym środkiem transportu, z którego korzystają turyści są pociągi, sporadycznie komunikacja odbywa się poprzez sieć PKS.

Wszystkie formy transportu, preferowane w ruchu turystycznym , poprzez połączenie komunikacyjne z miastem Białystok są dostępne z większości miejsc w Polsce, stwarzając dogodne warunki do odwiedzenia położonego w sercu Puszczy Knyszyńskiej Supraśla.

PUSZCZA KNYSZYŃSKA I OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO

Powierzchnia Puszczy Knyszyńskiej wynosi ok. 840 km¸. Zajmuje ona ponad 70% powierzchni Gminy Supraśl i stanowi o niezwykłej atrakcyjności turystycznej oraz uzdrowiskowej.

Puszcza Knyszyńska to obszar zróżnicowany geologicznie, charakteryzujący się pasmami wzniesień

i pagórków morenowych, ponad 82% jej powierzchni zajmuje Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej, utworzony w 1988 roku. Jego siedziba znajduje się w Supraślu.

Park Krajobrazowy jest terenem typowo leśnym z dominującym drzewostanem sosnowym, świerkowym i dębowo – świerkowym, o korzystnych walorach bioterapeutycznych, wzmacniających potencjał uzdrowiskowy Supraśla.

Puszcza Knyszyńska jest obszarem NATURA 2000, którego 136 tys. ha zajmuje powierzchnia specjalnej ochrony ptaków i obszar specjalnej ochrony siedlisk.

Flora Puszczy Knyszyńskiej to przede wszystkim 843 gatunki roślin naczyniowych, w tym 26 gatunków paprotników, co stanowi około 38% całej flory naczyniowej Polski. Zarejestrowano także występowanie około 200 gatunków mchów i wątrobowców oraz 280 gatunków porostów.

Jest wyjątkowo cennym polskim obszarem leśnym, ze względu na swoistość szaty roślinnej Puszczy Knyszyńskiej w stosunku do reszty kraju. Szereg zespołów roślinnych szeroko rozpowszechnionych w Europie wschodniej ma tu swoje zachodnie lub południowo-zachodnie granice zasięgu lub swój główny w granicach Polski ośrodek rozmieszczenia.

Najbardziej charakterystycznym rysem jest znaczny udział świerka pospolitego w lasach. Na stanowiskach naturalnych brakuje takich gatunków drzew jak: klon jawor, buk zwyczajny, jodła pospolita czy modrzew polski. Gatunek zachodnioeuropejski - dąb bezszypułkowy występujący w rezerwacie Stara Dębina oraz w pobliżu rezerwatu osiąga tu północno-wschodnią granicę swego zasięgu.

Drugi czynnik stanowiący o wyjątkowości Puszczy to obecność na tym terenie specyficznego ekotypu sosny zwyczajnej - zwanej sosną "supraską" lub "masztową". Są to obecnie najpiękniejsze i najbardziej okazałe egzemplarze tego gatunku drzewa w kraju, a być może już nawet i w Europie.

W Puszczy Knyszyńskiej występuje 5 rzadkich i objętych ochroną przyrodniczą gatunków widłaków, skrzypy, paprocie na czele z „Kulikówką" objęta całkowitą ochroną i występującą wyłącznie w rezerwacie i wyróżniającą się osiągającymi 1,5 m wysokości liśćmi płonnymi (asymilacyjnymi). Przypominają one pióra strusia, co znalazło swój wyraz w nazwie gatunku, zwanego niekiedy wprost strusim piórem. Kolejny gatunek objęty ochroną całkowitą - paprotka zwyczajna rośnie głównie w wilgotnych lasach liściastych. Do tej pory opisano jedynie kilka stanowisk tego gatunku. Bogactwo Puszczy to również 300 gatunków porostów, 198 gatunków mszaków, w tym 134 gatunki mchów liściastych , 22 gatunki torfowców i 42 gatunki wątrobowców Hepa.

Fauna Puszczy Knyszyńskiej:

- **Ssaki** - największym, i najatrakcyjniejszym mieszkańcem Puszczy Knyszyńskiej jest **żubr** – największy polski ssak. Obecnie stado żubrów puszczy Knyszyńskiej liczy około 100 sztuk. Równie atrakcyjnym mieszkańcem Puszczy jest **jeleń**, charakteryzujący się tu porożem wysokiej jakości. Z innych ssaków parzystokopytnych spotkać można **dzika**, który jest w puszczy bardzo liczny, sarnę oraz **łosia**. Ten ostatni pojawił się w Puszczy niedawno jako emigrant z głównych ostoi w Polsce północno-wschodniej, przede wszystkim z Bagien Biebrzańskich. Jego liczebność nie jest wysoka.

  Spośród drapieżników Puszczę zamieszkują przedstawiciele rodziny psowatych czyli **wilki, lisy i jenoty** Rodzinę łasicowatych reprezentują borsuki, **wydry, kuny, łasice i gronostaje**, a kotowate - **ryś** .

  Nad brzegami rzek i strumieni spotkać można piżmaki i bobry, a na polach i obrzeżach lasów - zające szaraki. Podczas wycieczek do lasu widuje się zwinne wiewiórki, zaś w pobliżu siedzib ludzkich jeże Puszczę Knyszyńską zamieszkują również latające ssaki – nietoperze.

- **Ptaki**- są jedną z najlepiej poznanych grup zwierząt zamieszkujących Puszczę Knyszyńską. Ich bogactwo - zarówno liczba gatunków, jak i liczebność par lęgowych - stanowią o wyjątkowo dużej wartości przyrodniczej Puszczy.

  Na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej stwierdzono występowanie ponad 160 gatunków ptaków, co stanowi to ok. 68% wszystkich ptaków współcześnie lęgowych w Polsce. O bardzo cennych walorach Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej świadczy fakt, że występuje tu aż 60 gatunków ptaków rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Najcenniejszymi gatunkami są te zagrożone wyginięciem w skali globalnej. W Polsce żyją 4 takie gatunki, z czego aż 3 zamieszkują Puszczę Knyszyńską. Są to: **bielik, kania ruda** oraz **derkacz zwyczajny**. Spośród ptaków zagrożonych wyginięciem w skali europejskiej, w Puszczy Knyszyńskiej swoje miejsca lęgowe posiada 36 gatunków. Są one cenne ze względu na ich rzadkość występowania w kraju lub stosunkowo wysoką liczebność w Parku: bocian czarny, trzmielojad, gadożer, orzełek włochaty, jarząbek, cietrzew, żuraw, puchacz, sóweczka, włochatka, dzięcioł białogrzbiety, dzięcioł trójpalczasty i dzięcioł czarny.

OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO:

7 rezerwatów przyrody, z których 4 położone są na terenie Gminy Supraśl w całości, 3 w części:

- Krasne – rezerwat starodrzewu sosnowego z domieszką świerka,
- Krzemienne Góry – rezerwat wyjątkowej rzeźby terenu, ze wzniesieniami porośniętymi cennymi

zbiorowiskami leśnymi,

- Jałówka – rezerwat o zróżnicowanych formach terenowych doliny Jałówki i ablacyjnej wysoczyzny morenowej,
- Surażkowo – rezerwat leśnych zbiorowisk torfowiskowych, z niezwykle cennym sosnowo – brzozowym lasem bagiennym,
- Budzisk – rezerwat naturalnych zbiorowisk lasów grądowych oraz zbiorowisk torfowych i bagiennych,
- Las Cieliczański – rezerwat charakteryzujący się urozmaiconą rzeźbą terenu i zróżnicowanymi warunkami hydrologicznymi,
- Woronicze – rezerwat obejmujący torfowisko niskie i dolinę strumienia Woronicze porośniętą lasami łęgowymi i torfowiastymi borami świerkowymi.

Pokazowy Rezerwat Żubrów, którego utworzenie koordynuje Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych i który powstanie na terenie Nadleśnictwa Supraśl, w obszarze projektowanego Leśnego Parku Uzdrowiskowego.
Rezerwat będzie miał formę zagrody pokazowej, w której żyło będzie stado żubrów zamieszkujące obecnie Puszcze Knyszyńską.

Ponadto na terenie gminy Supraśl:

- zarejestrowane są 43 Pomniki Przyrody,
- funkcjonuje Arboretum w Kopnej Górze im. Powstańców 1863 r. będące placówką dydaktyczną wraz z 26 hektarowym parkiem o charakterze leśnym, ze zgromadzonymi 500 gatunkami drzew i krzewów – objętych hodowlą i badaniami.
  Arboretum obok funkcji dydaktycznej jest ogrodem botanicznym o niezwykłej atrakcyjności turystycznej. Posiada własny zasób miejsc noclegowych i ofertę turystyczną: ogród, izby dydaktyczne, programy wypoczynkowe,
- występuje złoże kopalin Podskołda – złoże torfu borowinowego, będące podstawą funkcjonowania uzdrowiska Supraśl,
- występują obszary mogące stanowić cenne użytki ekologiczne - pozostałości ekosystemów, które mają znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Należą do nich naturalne zbiorniki wodne: oczka, bagienka, kępy drzew i krzewów, torfowiska, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza,
- częściowo leżą, założone wzdłuż doliny rzeczki przepływającej ze wschodu na zachód , stawy Dojlidzkie, stanowiące cenny przyrodniczo obszar tworzący ostoję licznie występującemu tu ptactwu, w tym występującym tu gatunkom rzadkim: perkozowi rogatemu, rybitwie białoskrzydłej i białowąsej,

bączkowi, kropiatce, siweczce obrożnej i podróżniczkowi.

DOLINA RZEKI SUPRAŚL

Płynąca przez Gminę rzeka Supraśl ma długość całkowitą 108,3 km i jest prawobrzeżnym dopływem Narwi. Rzeka Supraśl, mimo że odcinkowo była regulowana ma charakter rzeki naturalnej, meandrującej. W brzegu i nurcie są liczne kryjówki: faszyna, korzenie, gałęzie, zwalone drzewa. Brzegi na większości odcinków są słabo pokryte drzewami. Szerokość Supraśli waha się od 6 do 25 metrów, a średnia głębokość wynosi 1,5 m. Dno rzeki stanowią: piasek, żwir i kamienie. W zlewni rzeki znajduje się Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskie z siedzibą w Supraślu.

Na obszarze Gminy Supraśl rzeka, z bogata historią związaną z rozwojem gospodarczym miasta obecnie spełnia funkcje:

- **szlaku kajakowego** – o bardzo dużym potencjale rozwoju dzięki dostępności ponad 63 – kilometrowego odcinka rzeki do uprawiania sportów kajakowych, niezbyt trudnego ale niezwykłego dzięki silnie meandrującemu charakterowi rzeki.

  Dla kajakarzy spływ Supraślą nie przedstawia większych kłopotów technicznych, a stosunkowo liczne przenoszenie kajaków (w zależności od stanów wody 10 do 14) odbywają się na krótkich odcinakach 10 do 30 metrów. Otoczenie rzeki w większości jest łąkowo-leśne, z możliwością znalezienia ciekawych miejsc na biwakowanie, pozwalających na samotne obcowanie z przyrodą.

  Najciekawszym – zorganizowanym produktem turystyki kajakowej jest **spływ Meandrami Supraśli**, w formule 1 lub 2 – dniowej, obejmujący poza kajakowaniem ofertę wyżywienia, noclegu, wspólne ognisko, zwiedzanie Arboretum w Kopnej Górze i wiele innych ciekawych miejsc.

  Polecane odcinki spływów kajakowych to: wyprawy jednodniowe z Supraśla do Wasilkowa (17 km) oraz Sokołdy do Suprala (20 km), dwudniowe z Radunina do Wasilkowa (45 km) oraz trzydniowe z Gródka do Wasilkowa (63 km),

- **rekreacyjno – wypoczynkową** – trwający proces zagospodarowania plaży miejskiej , bulwarów, przy poszerzeniu i pogłębieniu kąpieliska, pojawieniu się infrastruktury towarzyszącej wypoczynkowi (np. amfiteatr) tworzą warunki infrastrukturalne do wypoczynku nad wodą. Kompleksowe zagospodarowanie brzegów Supraśl dla celów rekreacyjnych jest szczególnie istotne dla rozwoju turystycznej funkcji Supraśla dla turystów zewnętrznych, weekendowych pobytów wypoczynkowych mieszkańców Białegostoku i całego Podlasia, a zwłaszcza dla stworzenia atrakcyjnej oferty uzdrowiskowej,
- **łowiska wędkarskiego**– wraz z dopływami: Sokołdą, Płoską, Słoją, Czarną, rzeka Supraśl jest atrakcyjnym pod względem zarybienia łowiskiem – z przeważającym zasobem pstrąga.

Dla rozwoju funkcji turystycznej łowiska, niezbędne jest doinwestowanie w infrastrukturę obsługową, np. pomosty dla wędkarzy.

Poza rzeką Supraślą potencjał do rozwoju funkcji turystycznych i zorganizowaną ofertę kajakową posiadają rzeki:

- **Sokołda** – o długości 57,5 km, płynąca Puszczę Knyszyńską malowniczą doliną wzdłuż torów kolejowych z dużym spadkiem od 5‰ do 8‰ i znajdującą ujście do Supraśli przy wsi Zasady. Na całej swojej długości ma charakter rzeki typowo nizinnej o stosunkowo niewielkim spadku i niewielkiej prędkości przepływu wody. W górnym i dolnym, biegu koryto rzeki dość silnie meandruje,
- **Płoska** – oferta kajakowa o wysokim stopniu trudności ze względu na dość szybki nurt, sztuczne progi i jazy w dolnym biegu rzeki . Szerokość rzeki 3-6 m, średnia głębokość 0,5 m,
- **Słoja** –pierwszy, większy prawobrzeżny dopływ Supraśli. Całkowita długość rzeki wynosi 32,4 km. Odcinek kajakowy o długości 18,5 km zaczyna się od miejscowości Talkowszczyzna, a kończy na wysokości wsi Kolonia Kondycja, gdzie Słoja wpada do Supraśli. Odcinek kajakowy o statusie trudnego.

II.3 UZDROWISKO SUPRAŚL

Lecznictwo uzdrowiskowe to działalność polegająca na stałym udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej, przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego, przy wykorzystaniu leczniczych właściwości surowców naturalnych i właściwości klimatu.

Jedyną udokumentowaną kopaliną, stanowiącą bazę do rozwoju funkcji uzdrowiskowych i turystycznych Gminy Supraśl jest Borowina ze złoża „Podskołda.

Borowinę zaliczono do kopalin leczniczych na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie złóż wód zaliczanych do solanek, wód leczniczych i termalnych oraz złóż innych kopalin leczniczych, a także zaliczania kopalin pospolitych z określonych złóż lub jednostek geologicznych do kopalin podstawowych (Dz. U. nr 32, poz. 220).

Borowina, będąca biologicznie czynnym rodzajem torfu nieodwodnionego posiada lecznicze właściwości fizykochemiczne i opiera się na kompleksowym działaniu kwasów huminowych, białek, enzymów, cukrów i garbników.

Dla celów leczniczych ważne są właściwości torfu związane z dużą pojemnością i małym przewodnictwem cieplnym i duża pojemnością wodną, co wpływa na wysoką absorpcję właściwości chemicznych borowiny przez skórę i utrzymywanie wysokiej temperatury ciała w miejscu wykonywania zabiegu.

Kompleksowe właściwości borowiny wywierają efekt przeciwbólowy i rozkurczowy na mięśnie gładkie.
Lecznicze działanie borowiny na jednostki chorobowe:

- gościec okołostawowy,
- zapalenie okołostawowe,
- zapalenie ścięgien,
- nerwobóle i zespoły bólowe w zwyrodnieniach kręgosłupa,
- choroby układu kostno – stawowego,
- stany zapalne po przebytym miąższowym zapaleniu wątroby,
- choroby naczyń krwionośnych,
- urazy sportowe.

Lecznictwo uzdrowiskowe realizowane jest przez **Hotel Medical Spa Sanatorium Knieja** posiadający w swej ofercie usługi lecznicze, pielęgnacyjne a także doskonałą infrastrukturę i ofertę do rozwoju turystyki. Sanatorium Knieja prowadzi turnusy rehabilitacyjne i usprawniająco - rekreacyjne na podstawie wpisu do rejestru ośrodków nr OD/20/1/14 i specjalizuje się w terapii bólów kręgosłupa.
Szczegółowy zakres leczonych schorzeń:

- bóle kręgosłupa,
- bóle głowy,
- bóle mięśniowe,
- drętwienia kończyn,
- dyskopatię,
- migreny,
- rwę kulszową,
- łokieć tenisisty,
- zespół cieśni.

Katalog oferowanych usług medycznych obejmuje:

a) Terapię Manualną , Terapię Mięśniowo-Powięziową ,
b) Akupresurę ,
c) Reflexologię ,
d) Drenaż limfatyczny ,
e) Taping rehabilitacyjny i FFT Taping Powięziowy,
f) masaże: Leczniczy z elementami mięśniowego rozluźnienia , Leczniczy klasyczny , Izometryczny, sportowy, reflexologiczny (twarzy, dłoni, stóp) ,
g) okłady do abzorbcji magnezu ,

h) elektroterapię (galwanizacja, jonoforeza, prądy diadynamiczne, prądy interferencyjne, elektrostymulację, TENS, prądy Traberta),
i) balneoterapię (borowina, inhalacje),
j) ultradźwięki (fonoforeza), laseroterapię, magnetoterapię,
k) ciepłolecznictwo (solux, sauna infrared),
l) zimnolecznictwa (krioterapia miejscowa),
m) hydroterapię(kąpiele komorowe, kąpiele perełkowe, aquavibron, ćwiczenia w wodzie),
n) kinezyterapię (ćwiczenia grupowe i indywidulne).

Sanatorium posiada w ofercie pakiety pobytowe :
- pobyty rehabilitacyjne dla kobiet po mastektomii siedmio i czternastodniowe,
- pakiety rehabilitacyjne cztero, siedmio i czternastodniowe,
- wczasy odchudzające w turnusach 7, 14 - 21 - dniowych,
- czternastodniowe pakiety pobytowe dla diabetyków.

Strefa Spa & Welness oferuje szeroką gamę zabiegów pielęgnacyjnych i upiększających. Posiada wyspecjalizowaną linię zabiegów borowinowych o działaniu bodźcowym, przeciwzapalnym i przeciwbólowym. Zabiegi poprawiają krążenie krwi, działają rozgrzewająco oraz przeciwobrzękowo. Okłady borowinowe wpływają bakteriostatycznie, bakteriobójczo i ściągająco na skórę. Przeciwdziałają przedwczesnemu starzeniu się skóry.
Oferta zabiegów borowinowych:
- Okład borowinowy częściowy i całego ciała w Soft Pack,
- Okład borowinowy częściowy i całego ciała w łaźni błotnej,
- masaże z okładami borowinowymi.

Ponadto sanatorium posiada szeroką ofertę pobytowo - konferencyjną, oraz unikalną kulinarnie restaurację białoruską.

<u>Wykorzystanie borowiny supraskiej dla celów leczniczych</u>

W ostatnim czasie został ogłoszony przetarg na wybór firmy wydobywającej kopalinę , która będzie mogła wydobywać surowiec przez 10 lat.

Specjalistyczne badania przeprowadzone przez Gminę Supraśl potwierdzają wysoką jakość borowiny. Zasoby mają około półtora hektara powierzchni, miąższość tego złoża to ok. 2- 2,5 metra głębokości.

Zgodnie z decyzją środowiskową, korzystanie z surowca nie jest szkodliwe dla środowiska i obszaru Natura 2000. Roczny limit wydobycia borowiny wynosi 250 metrów sześciennych, co pozwoli na zabezpieczenie potrzeb obiektów uzdrowiskowych i sprzedaż złóż leczniczych.

Własne wydobycie borowiny może znacznie przyspieszyć rozwój funkcji uzdrowiskowych gminy i ułatwić pozyskanie kontraktu na leczenie uzdrowiskowe, prowadzone przez jedyny zakład przyrodoleczniczy Knieja, świadczący usługi rehabilitacyjne i pobyty zdrowotne odpłatnie.

Rozwój funkcji uzdrowiskowej i turystyki ochrony zdrowia (spa, turystyka aktywna, turystyk ekstremalna) jest uzależniony od skutecznego zintegrowania zasobów i zainwestowania w infrastrukturę niezbędną do stworzenia atrakcyjnej i niepowtarzalnej oferty pobytowej:

- baza uzdrowiskowa – procedury lecznicze, ochrony zdrowia i pielęgnacji urody – gabinety lekarskie, kosmetyczne dla celów diagnostycznych, uzdrowiskowa oferta rehabilitacyjna, zabiegi poprawiające kondycję i stan zdrowia pensjonariuszy,
- infrastruktura i oferta rehabilitacji ruchowej: szlaki rowerowe, nordic walking, jazda konna, ścieżki zdrowia, szlaki leśne, spływy kajakowe i rekreacja wodna, pozostała oferta ruchowa,
- budowa Parku Leśnego z inhalatorni olejków eterycznych - SUPRASKIE INHALATORNIE,
- infrastruktura i oferta rozrywkowa, rekreacyjna, kulturalna:
  place zabaw, infomaty, questy, amfiteatr, kino, biblioteka, obiekty gastronomiczne
  Oferta teatralna, zwiedzanie, wycieczki tematyczne, a także zintegrowany program artystyczny na cały rok: koncerty, wieczory kulturalne.

III. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA

Diagnoza społeczno – gospodarcza Gminy Supraśl jako jednostki a także w powiązaniu z danymi statystycznymi dla województwa podlaskiego i kraju została przeprowadzona w oparciu o wybrane wskaźniki demograficzne i gospodarcze, w zakresie niezbędnym do postawienia wniosków, ważnych w ujęciu rozwoju funkcji turystyczno – uzdrowiskowych Gminy.
Dla dokonania diagnozy wybranych zostało 5 obszarów analitycznych:

- **kapitał ludzki** – analiza wskaźników demograficznych i potencjału ludzkiego w rozwoju gminy,
- **jakość życia mieszkańców (atrakcyjność architektoniczna, kulturalna, historyczna)** – stopień zabezpieczenia inwestycyjnego i instytucjonalnego potrzeb Mieszkańców,
- **atrakcyjność przyrodnicza** – określenie zasobów przyrodniczych Gminy oraz zaangażowania samorządu i mieszkańców w ochronę środowiska przyrodniczego,
- **potencjał gospodarczy(atrakcyjność turystyczna)** – określenie stopnia aktywności przedsiębiorczej mieszkańców Gminy Supraśl, struktury gospodarki, rynku pracy,
- turystyka – określenie zasobów do rozwoju turystyki, ich atrakcyjności do tworzenia komercyjnej oferty turystycznej. Obszar analityczny ma również za zadanie wskazanie popytu na turystykę w Gminie Supraśl, województwie podlaskim i analizę wskaźników w odniesieniu do średnich krajowych.

Analizy wskaźnikowej dokonano w oparciu o wskaźniki statystyczne, adekwatne dla poszczególnych obszarów i pozyskane z następujących źródeł danych:
- Bank Danych Lokalnych GUS,
- Urząd Statystyczny w Białymstoku,
- Urząd Miejski w Supraślu.

III.1. KAPITAŁ LUDZKI

Wskaźniki kapitału ludzkiego dla Gminy Supraśl zostały przeanalizowane na podstawie danych statystycznych z ostatnich 3 lat i obejmują:

1) Udział kobiet w ogóle mieszkańców,
2) Saldo migracji w latach 2010 – 2013 na 1 tysiąc mieszkańców,
3) Przeciętny przyrost naturalny na 1 tysiąc mieszkańców w latach 2010 – 2013
4) Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi mierzony liczbą osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
5) Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami młodymi mierzony liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
6) Odsetek mieszkańców z wykształceniem wyższym w ludności 25+,
7) Aktywność społeczna mieszkańców Gminy Supraśl mierzona liczbą zarejestrowanych w systemie REGON organizacji pozarządowych.

Wybrane dane statystyczne zawierają poniższe tabele:

Tabela nr 1 Statystyka liczby mieszkańców Gminy Supraśl

DEMOGRAFIA								
	Supraśl miasto				SUPRAŚL GMINA			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
liczba ludności	4698	4678	4704	4672	9005	9230	9478	9663
kobiety %	52,45%	52,42%	52,42%	52,55%	50,21%	50,11%	50,01%	50,62%
% ludności w wieku przedprodukcyjnym	17,77%	16,97%	16,56%	17,12%	21,33%	20,96%	20,60%	20,25%
% ludności w wieku produkcyjnym	64,86%	65,35%	65,50%	64,11%	65,30%	65,61%	65,76%	66,07%
% ludności w wielu poprodukcyjnym	17,37%	17,68%	17,94%	18,77%	13,37%	13,42%	13,64%	13,68%
Gęstość zaludnienia osoby na 1 km 2	823	825	821	822	49	50	52	53
Urodzenia minus zgony	-9	-38	4	15	21	29	27	9
przyrost naturalny na 1000 ludnośi	-1,9	-4,7	-0,9	-3,2	2,4	3,2	2,9	0,9

Źródło: GUS

Tabela nr 2 Aktywność społeczna mieszkańców Supraśla

PODMIOTY SYSTEMU REGON								
	Supraśl miasto				SUPRAŚL GMINA			
	2010	2011	2012	**2013**	2010	2011	2012	**2013**
fundacje	0	1	1	**1**	1	1	2	**2**
stowarzyszenia i organizacje społeczne	21	21	21	**22**	13	13	12	**13**

Źródło: GUS

Wykaz organizacji pozarządowych współpracujących z samorządem lokalnym w realizacji zadań publicznych:

- Supraśl: Uczniowski Klub Sportowi Puszcza, Uczniowski Klub Sportowy Victoria, Młodzieżowy Klub Sportowy Supraśla Miejski Klub Sportowy Supraślanka,
  Stowarzyszenie Uroczysko
  Towarzystwo Przyjaciół Supraśla
  Stowarzyszenie Kulturalne Collegium Supraslience
  Stowarzyszenie Edukacji Artystycznej Edu Art.
  Supraskie Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Jutrzenka”

- Grabówka – Stowarzyszenie Za Lasem, Klub Sportowy Grabówka, Stowarzyszenie IN SPE
- Karakule – Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Karakule i Okolic,

WNIOSKI Z ANALIZY KAPITAŁU LUDZKIEGO

- pozytywne wskaźniki demograficzne na obszarach wiejskich: dodatni przyrost naturalny, rosnąca liczba mieszkańców, dodatnie saldo migracji.

Szczególny potencjał przyrostu mieszkańców na obszarach wiejskich gminy, bezpośrednio przylegających do Białegostoku, co stanowić może istotny potencjał rozwojowy dla całej Gminy:

- zaludnianie wsi, wzrost obsługowej funkcji Supraśla, zwłaszcza funkcji atrakcyjnego centrum rekraecyjno – turystycznego i ochrony zdrowia,
- relatywnie niski i stabilny wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym), korzystniejszy od średniej dla województwa). Wskaźnik obrazuje atrakcyjność zamieszkania Gminy Supraśl, postrzeganie gminy jako atrakcyjnego miejsca do życia. Korzystne saldo migracji i wskaźnik obciążenia demograficznego mają wyłącznie gminy o dużym potencjale rozwojowym,
- negatywne zjawisko – malejący wskaźnik obciążenia demograficznego osobami młodymi (liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) – ogólny trend w kraju, wartość wskaźnika nie odbiega zasadniczo od średnich dla województwa, kraju, niemniej świadczy o malejącej liczbie dzieci w statystycznej rodzinie i zmianie modelu rodziny,
- ze względu na proces migracyjny mieszkańców Białegostoku na przyległe tereny wiejskie – korzystne prognozy procesów demograficznych,
- bliskość dużego ośrodka kształcenia wyższego - Białegostoku wpływa na dosyć wysoki poziom wskaźnika kapitału intelektualnego (odsetek mieszkańców z wykształceniem wyższym spośród osób powyżej 25 roku życia), zbliżony do średniej krajowej, wyższy niż wskaźnik dla województwa,
- relatywnie nieduża aktywność społeczna mieszkańców (liczba stowarzyszeń i fundacji), niedostateczny przyrost nowych aktywności społecznych.

Powyższe wskaźniki stawiają kapitał społeczny jako szansę rozwojową Gminy Supraśl, w tym w obszarze turystyki, rekreacji, rozwoju potencjału miejscowości uzdrowiskowej.

III.2 JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Wskaźniki jakości życia mieszkańców dla Gminy Supraśl zostały przeanalizowane na podstawie danych statystycznych z ostatnich 3 lat i obejmują:

1) analizę liczby i profilu placówek edukacyjnych,
2) liczbę zespołów opieki zdrowotnej na 1 tysiąc mieszkańców i liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną,
3) odsetek dzieci w wieku 3 - 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym,
4) przeciętną liczba uczniów w klasie w szkołach podstawowych i w gimnazjach,
5) wskaźnik liczby uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do internetu przeznaczony do użytku uczniów w gimnazjach i szkołach podstawowych,
6) liczbę ludności na 1 placówkę biblioteczną,
7) ilość księgozbioru przypadającą na 1 czytelnika,
8) wskaźniki zabezpieczenia mieszkańców w infrastrukturę komunalną: liczba i powierzchnia użytkowa mieszkań przypadająca na 1 mieszkańca, korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w ludności ogółem.

III.2.1. OŚWIATA I WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE W GMINIE SUPRAŚL

Wykaz placówek oświatowych na obszarze Gminy:

- Szkoły publiczne poziomu podstawowego i gimnazjalnego:

Zespół Szkół Sportowych w Supraślu – Sportowa Szkoła Podstawowa i Gimnazjum,

Zespół Szkół w Sobolewie – Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Sobolewie,

Zespół Szkolno – Przedszkolny w Ogrodniczkach

- Szkoły ponadgimnazjalne:

Liceum Plastyczne im. Artura Grottgera w Supraślu

Tabela nr 3 Infrastruktura przedszkoli w Gminie Supraśl

	SUPRAŚL MIASTO	SUPRAŚL GMINA
PRZEDSZKOLA PUBLICZNE	1	3 (w tym 2 oddziały)
PRZEDSZKOLA NIEPUBLICZNE	0	3 (w tym 1 punkt przedszkolny)
LICZBA ODDZIAŁÓW	7	8
LICZBA MIEJSC	172	165
LICZBA DZIECI W WIEKU 3 - 6 lat	209	216

źródło danych: GUS, Urząd Miejski w Supraślu

III.2.2. TOŻSAMOSĆ KULTUROWA GMINY SUPRAŚL

ARCHITEKTURA (wybrane obiekty)

- **Prawosławny Monaster Męski Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Supraślu**- kompleks budynków pobazyliańskich wraz z Pałacem Achimandrytów (Opatów), zrekonstruowaną Cerkwią obronną w stylu gotycko – bizantyjskim powstałą w latach 1503 – 1511, bramą – dzwonnicą z 1752 roku oraz Cerkwią św. Jana Teologa z 1888 roku, **katakumbami** znajdującymi się obok klasztoru, Muzeum Ikon z Freskami Supraskimi ocalonymi przed zniszczeniem przez wycięcie ze ścian,
- **układ urbanistyczny Supraśla** z zachowanym rozplanowaniem miasta z lat 30 - tych XIX wieku, w tym urokliwa ulica 3 Maja o charakterystycznej pejzażowej zabudowie stwarzającej potencjał rozwijania funkcji deptaku turystycznego powiązanego z **Rynkiem Kościuszki,** który mógłby w przyszłości promować małe galerie i sklepiki z produktami regionalnymi, pracami artystycznymi, rękodziełem, a także stanowić centrum informacyjne (infomaty, gry miejskie)**,**
- **Stara poczta** – z połowy XVIII w. budynek dawnego mieszkania ogrodnika klasztornego,
- **Domy Tkaczy** z połowy XIX wieku, parterowe budynki z dwuspadowymi naczółkowymi dachami, krytymi gontem lub dachówką ceramiczną tzw. esówką. Przez środek przebiegała szeroka na 3 metry sień „na przestrzał". Dzieliła ona dom na część mieszkalną oraz produkcyjną, w której znajdowały się warsztaty tkackie. Charakterystyczne dla tych domów były kominy z tzw. Nogawicami (przewodami łączącymi paleniska z części mieszkalnej i warsztatowej) oraz masywne okiennice zasłaniające okna. Domy ustawiano równo przy samej ulicy, a działki ogrodowe znajdowały się na ich tyłach. Ten typ zabudowy (niestety o bardzo już zmienionej formie) zachował się do dziś przy ulicach: 3 Maja, 11 Listopada, Cieliczańskiej i Nowy Świat
- **Kościół katolicki pw. Św, Trójcy** przy ul. Piłsudskiego, zbudowany w latach 1861 – 1863, murowany, w stylu neogotyckim. W wyposażeniu kościoła znajdują się zabytkowe, 5-głosowe, mechaniczne organy piszczałkowe zbudowane w 1885 roku przez organmistrza Floriana Ostromęckiego z Grodna,
- **Kościół pw. NMP Królowej Polski - dawny kościół ewangelicko – augsburski**, wybudowany w stylu eklektycznym na bazie prostokąta z jedną nawą i zamkniętą absydą ołtarzową,
- **Pałac Buchholtzów** – zbudowany w latach 1892 – 1903 za czasów rozkwitu przemysłowego Supraśla (więcej szczegółów rys historyczny – rozdział I) – jednopiętrowy, wykonany na planie litery „L", w stylu eklektycznym, renesansowym. Obecnie siedziba Liceum Plastycznego, z galeriami twórczości młodych ludzi i możliwością zakupy ciekawych prac artystycznych (na uwagę zwrócić

należy na batik i prace tkackie nawiązujące do tradycji włókienniczych Supraśla).

W budynku w dobrym stanie zachowany gabinet A. Buchholtza, sala bankietowa oraz secesyjne sztukaterie.

- **Kaplica rodziny Buchholtzów** na cmentarzu ewangelickim z 1904 roku oraz **kaplica grobowa rodziny Zachertów** z 1885 roku,
- budynek polskiej szkoły powszechnej zbudowany na początku XX w. przez baronową Józefinę Zachert, obecny ratusz mejski,
- **manuskrypt – KODEKS SUPRASKI** – rękopis napisany w XI wieku na Bałkanach i od XVI wieku przechowywany w supraskiej bibliotece, odnaleziony w Supraślu w XIX wieku przez profesora Michała Bobrowskiego. Cały manuskrypt obejmował 37 zebrań, po osiem kartek każde. Obecnie mianuskrypt przechowywany jest w częściach w Rosyjskiej Bibliotece Narodowej w Petersburgu (16 kart),

  Bibliotece Uniwersyteckiej w Lubljanie (118 kart) i w Bibliotece Narodowej w Warszawie (151 kart), oraz w zbiorach Biblioteki Ordynacji Zamojskiej.

  W 2007 roku zabytek wpisano na prestiżową listę „Pamięci świata" UNESCO, rejestrującą najbardziej wartościowe obiekty światowego dziedzictwa.
- **Supraski System Wodny** - jeden z dziesięciu najwartościowszych zabytków hydrotechnicznych w Polsce, odkryty przez stowarzyszenie Collegium Suprasliense, funkcjonujący w Supraślu do XVII wieku. Wpisany w 2010 roku do rejestru zabytków obszar przyrodniczy **obejmuje łąki, mokradła, groblę i rzekę Supraśl.**
- **Mauzoleum w Kopnej Górze na skraju Puszczy Knyszyńskiej** -cmentarz wojenny powstańców listopadowych, zlokalizowany w miejscowości Sokołda. Miejsce pochówku szczątków 46 powstańców , których szczątki do 2009 roku spoczywały w jamie grobowej na Kopnej Górze.

INSTYTUCJE I ORGANIZACJE KULTUROTWÓRCZE

TEATR WIERSZALIN funkcjonujący jako wojewódzka samorządowa instytucja kultury współprowadzona przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP.

Znany w całej Europie teatr założony w 1991 r. przez reżysera Piotra Tomaszuka i grupę współpracujących z nim aktorów, o charakterystycznej estetyce ukształtowanej dziedzictwem kulturowym pogranicza (wieloetniczność mieszkańców) i prostocie przekazu z charakterystycznym współistnieniem aktora, muzyki i śpiewu, rzeźb, masek i figur. Laureat wielu nagród, w tym trzykrotny laureat prestiżowej nagrody Fringe First w Edynburgu. Gości wiele gwiazd krajowych desek teatralnych i przyciąga Polską i Europejską bohemę artystyczną.

Instytucje i organizacje, kreując kulturę Supraśla to również:

- Stowarzyszenie „Uroczysko", organizacją corocznych Spotkań z Naturą i sztuką „Uroczysko",
- Stowarzyszenie Przyjaciół Supraśla, aktywnie działające na rzecz kultury i promocji miasta,
- Towarzystwo Collegium Suprasliense, działające na rzecz rozwoju nauki i kultury.

AUTORSKA GALERIA WIKTORA WOŁKOWA

Wystawa zdjęć utrwalających piękno pejzaży Polski północno – wschodniej, wykonanych przez uznanego artystę fotografika Wiktora Wołkowa i prezentowanych przy Centrum kultury i Rekreacji w Supraślu.

MUZEUM IKON W SUPRAŚLU funkcjonujące jako oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku, szczycące się jedną z najbogatszych w kraju kolekcja ikon i fresków. Ciekawy i kulturotwórczy jest sposób ekspozycji ikon, który łączy wystawę z muzyką i śpiewem chóralnym.

LICEUM PLASTYCZNE IM. ARTURA GROTTGERA W SUPRAŚLU

Historia dzisiejszego Liceum Plastycznego w Supraślu rozpoczyna się po II wojnie światowej, kiedy to po wyzwoleniu Białegostoku w ciągu kilku miesięcy, ówczesny dyrektor, artysta plastyk Stanisław Stolarczyk zorganizował Koedukacyjną Średnią Szkołę Malarstwa i Rzemiosł Artystycznych, która zaczęła działać w listopadzie 1944 r. W roku 1959 liceum zostało przeniesione do obecnej siedziby – pałacu Buchholtzów w Supraślu.

W ciągu 55 lat zmieniał się kilkakrotnie profil szkoły. W roku 1950 dotychczasowe Liceum Sztuk Plastycznych zostało przemianowane na Państwowe Liceum Technik Plastycznych i działało jako pięcioletnia średnia szkoła zawodowa ze specjalnością tkactwa artystycznego, wprowadzono też obowiązkowe praktyki zawodowe w klasach III i IV. Później uruchomiono nową specjalizację o nazwie *pamiątkarstwo*, przemianowaną na *formy użytkowe*, która od 1 września1968 roku została wprowadzona do programu nauczania obok tkactwa. W 1978 roku rozpoczęto remont szkoły i budowę nowych pomieszczeń.

Od 1 września1982 roku w myśl zarządzenia Ministra Kultury i Sztuki zmieniono nazwę szkoły na Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych imienia Artura Grottgera.

Obecnie szkoła specjalizuje się w nauczaniu młodych artystów na kierunkach rysunku i malarstwa, rzeźby, podstaw projektowania, w tym graficznego oraz podstaw fotografii i filmu.

Do ważnych wydarzeń artystycznych, organizowanych przez placówkę należą:

- Digitalia - impreza promująca twórczość młodych artystów,
- Triennale Tkaniny Artystycznej,
- Plenery artystyczne.

5 września 2014 roku szkoła uroczyście obchodziła 70- dziesięciolecie działalności. Z tej okazji przygotowano wystawę "70 x 70", promująca twórczość wszystkich absolwentów i młodych artystów.

CENTRUM KULTURY I REKREACJI

Oferta kulturalna Gminy Supraśl jest kreowana przez Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu, zlokalizowanym w cennych kulturowo miejscach:

- Domu Kleina, obejmującym dawny dom administratora fabryki włókienniczej Buchholtzów oraz plac, ze zlokalizowaną na parterze budynku galerią Wiktora Wolkowa, Galerią Zmienną, oraz restauracją „Ostoja", oraz znajdującym się na piętrze kompleksem sal tanecznych, muzycznych, tematycznych związanych z edukacją artystyczną,
- Domu Ludowym, będącym zabytkowym rewitalizowanym obiektem z 1934 roku, w którym dzięki inwestycji kończonej w roku 2014 przekształca się w nowoczesne, reprezentacyjne i wielofunkcyjne centrum kulturalne z salą widowiskową umożliwiająca organizację spektakli, projekcji filmowych, uroczystości, konferencji a także koncertów wymagających precyzyjnej infrastruktury akustycznej, w tym produkcji Opery i Filharmonii Podlaskiej.

WYBRANE WYDARZENIA KULTURALNE SUPRAŚLA:

- Spotkania z Kulturą i Sztuką „UROCZYSKO",
- Ogólnopolskie Wystawy Artystyczne uczniów szkól plastycznych, w tym Triennale Tkaniny Artystycznej,
- działalność artystyczna TEATRU WIERSZALIN.
- HENRYKI
- Piknik Militarny w Ogrodniczkach

MIEJSKO – GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W SUPRAŚLU

Tabela nr 4 Dziedzictwo kulturowe - biblioteki

	SUPRAŚL MIASTO	*SUPRAŚL GMINA*
BIBLIOTEKI I FILIE	*1*	*2*
KSIĘGOZBIÓR NA 1000 LUDNOŚCI	*5759,5 (+) Przyrost na przestrzeni 3 lat*	*2195,7 (-) Zmniejszająca się liczba księgozbioru*
CZYTELNICY NA 1000 LUDNOŚCI	*162*	*42*
WYPOŻYCZENIA NA 1 CZYTELNIKA W WOLUMINACH	*15,6 (-)*	*11,2 (-)*
	spadek liczby wypożyczeń	

Źródło danych: GUS

Koncepcja włączenia biblioteki miejskiej do oferty turystyczno – rekreacyjnej Supraśla, stanowi ważny element proponowanej strategii produktowej ze względu na:

- historię kulturalną Supraśla, który od lat przyciągał znanych twórców: pisarzy, artystów, ludzi filmu i teatru, którzy rozwinęli poczucie szczególnej roli kulturotwórczej supraskich instytucji kultury,
- możliwość wzmocnienia roli biblioteki jako centrum wiedzy regionalnej, posiadającej doskonały zasób informacji o tradycji ziemi supraskiej i całego Podlasia,
- planowana rozbudowa biblioteki w miejscu starej plebanii
- uzupełniającą rolę dla ośrodków uzdrowiskowych, z długoterminowym pobytem pensjonariuszy, dla których dostępność zróżnicowanej oferty tytułów a także możliwość uczestnictwa w spotkaniach literackich, czytelniczych klubach dyskusyjnych może stanowić istotny element atrakcyjności turystycznej Supraśla.

III.2.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Analizę infrastruktury technicznej oparto o dane statystyczne dotyczące zaopatrzenia mieszkańców Gminy w mieszkania, wodę i sieć kanalizacyjną.

Tabela nr 5 Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA						
	Supraśl miasto			Supraśl Gmina		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
liczba budynków mieszkalnych	1150	1209	1213	2641	3158	3240
zasoby mieszkaniowe	1507	1514	1521	3099	3215	3317
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m2	89,8	90,1	90,3	115,3	116,1	117
mieszkania na 1000 mieszkańców	321,8	322,6	325,5	344,1	348,3	350
URZĄDZENIA SIECIOWE						
długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w km	20,8	21	21,4	58,9	60	60,8
zużycie wody na 1 mieszkańca w m3	27,4	27,8	21,3	16,4	17,2	19,9
długość czynnej siecim kanalizacyjnej w km	22	22,4	22,4	62,3	63,8	65,3
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	3671	3692	3662	6720	7030	6995

źródło danych: GUS

WNIOSKI Z ANALIZY JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

- ochrona zdrowia: niski wskaźnik liczby zespołów opieki zdrowotnej oraz liczby mieszkańców na jedną aptekę ogólnodostępną może świadczyć o niedostatecznym zabezpieczeniu mieszkańców w ofertę ochrony zdrowia (w Supraślu funkcjonują 2 apteki),
- wysoki odsetek dzieci w wieku 3 -6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym, dobra dostępność miejsc przedszkolnych, potwierdza dobry klimat zamieszkania dla ludzi młodych, rodzin z dziećmi,
- niski wskaźnik stopnia informatyzacji na poziomie szkół mierzony przeciętną liczbą uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do internetu (choć poprawiony o 100% w roku 2012 w stosunku do lat wcześniejszych). Średnia niższa od wskaźników dla województwa i kraju,
- wskaźnik liczby czytelników na 1000 mieszkańców bardzo wysoki dla miasta Supraśl – na poziomie najwyższych wskaźników w kraju, jeden z najniższych w województwie dla obszarów wiejskich, zmniejszająca się liczba woluminów i liczba wypożyczeń (zarówno na terenie miasta jak i wsi) wskazuje na malejące zapotrzebowanie lub nieatrakcyjną ofertę jednostek. Należałoby wzmocnić funkcję zwłaszcza biblioteki miejskiej,
- wysoki w stosunku do średnich dla województwa wskaźnik zabezpieczenia mieszkaniowego w Gminie , stopień zwodociągowania i skanalizowania gminy,
- bliskość dużego ośrodka miejskiego i skomunikowanie komunikacją podmiejską stanowi pozytywny czynnik zabezpieczenia potrzeb społecznych mieszkańców.

Podsumowując wskaźniki jakości życia należy podkreślić, że bliskość Białegostoku zabezpiecza potrzeby mieszkańców Gminy Supraśl, w zakresie:

- oferty edukacyjnej,

- miejsc pracy,

- specjalistycznej opieki zdrowotnej, która w miejscowości uzdrowiskowej obok Podstawowej Opieki Zdrowotnej powinna specjalizować się w profilu leczenia uzdrowiskowego.

Szczegółowej analizie należałoby poddać system oświaty, zwłaszcza poziom zinformatyzowania edukacji i innych sfer życia publicznego, a także zabezpieczenie mieszkańców w infrastrukturę zapewniająca dobry standard funkcjonowania rodziny: place zabaw, amfiteatr, zintegrowany program kulturalny.

Na uwagę zasługuje fakt świadomości kulturowej i potrzeba obcowania z kulturą mieszkańców Gminy Supraśl, co jest istotnym czynnikiem pogłębiania tożsamości lokalnej, oraz profilowania

oferty turystycznej gminy z wykorzystaniem unikalnych i wyróżnionych produktów: supraska borowina, ratafia bazyliańska, kluska supraska, babka ziemniaczana, podpiwek supraski, deser supraski, piwo supraskie.

Szczególny charakter dziedzictwa kulturowego Supraśla, a także wyjątkowa oferta kulturalna , dzięki której Supraśl jest uznanym miejscem aktywności artystycznej, to podstawa kreowania marki turystycznej Gminy.

III.3 ATRAKCYJNOŚĆ PRZYRODNICZA

Analizę atrakcyjności przyrodniczej Gminy Supraśl przeprowadzono na podstawie weryfikacji zasobów przyrodniczych Gminy oraz wskaźników:

1) % powierzchni prawnie chronionej,
2) powierzchni terenów zielonych oraz liczby pomników przyrody na 100 km^2,
3) % powierzchni lasów,
4) odsetka mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków,
5) wysokości nakładów na inwestycje w ochronę środowiska, gospodarkę wodno – kanalizacyjną,
6) wielkości odpadów komunalnych na 1 mieszkańca.

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE GMINY SUPRAŚL:

- PUSZCZA KNYSZYŃSKA wraz z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej ochrona terenów leśnych i dolin rzecznych wyróżniających się wysoką wartością przyrodniczą i krajobrazową, stworzenie warunków do prowadzenia działalności naukowej, dydaktycznej, rozwijanie turystyki kwalifikowanej i wypoczynku)– analiza zasobów do rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych – punkt II.2 strategii,
- REZERWATY PRZYRODY: Jałówka (dolina i wysoczyzna morenowa), Surażkowo (torfowiska), Budzisk(lasy grądowe, torf, bagna), Las Cieliczański (rozmaicona rzeźba terenu), Woronicze (torf, lasy łęgowe), Krasne (starodrzew sosnowy), Krzemienne Góry (Wzniesienia),
- 43 POMNIKI PRZYRODY,
- zasoby wodne: RZEKA SUPRAŚL, dopływy (Sokołda, Płoska, Cieliczanka, Pilnica), wody podziemne,
- ARBORETUM W KOPNEJ GÓRZE im. Powstańców 1863 r.– ogród dendrologiczny w Kopnej Górze, na obszarze którego zgromadzono ponad 500 gatunków drzew i krzewów. Obejmuje placówkę dydaktyczną z 8 miejscami noclegowymi i 26 – hektarowy park,

- koncepcja Leśnego Parku Uzdrowiskowego , realizowana we współpracy Gminy Supraśl i Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, Nadleśnictwem Supraśl, Starostwem Powiatowym w Białymstoku i Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej.

Realizacja przedsięwzięcia obejmuje stworzenie unikalnego leśnego kompleksu uzdrowiskowego w strefie ochronnej „A", w tym:

- tras spacerowych wyposażonych w specjalistyczną infrastrukturę,
- ścieżek do ćwiczeń nordic – walking,
- infrastruktury kinezyterapii,
- infrastruktury towarzyszącej: ławeczek, parkingów, obiektów gastronomicznych,
- inhalatorni olejków leśnych,
- infrastruktury zagospodarowania czasu wolnego dzieci: placów zabaw, torów przeszkód, parku linowego, etc.

Koncepcja powstaje pod nadzorem zespołu eksperckiego powołanego przez Gminę Supraśl.

NATURALNE ZASOBY UZDROWISKOWE

złoże	PODSOKOŁDA
Kopalina główna	TORF LECZNICZY
Przeznaczenie	BALNEOLOGIA
Zastosowanie	W profilaktyce leczniczej

WNIOSKI ZE WSKAŹNIKOWEJ ANALIZY ATRAKCYJNOŚCI PRZYRODNICZEJ GMINY SUPRAŚL

- wysoka atrakcyjność przyrodnicza mierzona wskaźnikiem procentowym powierzchni prawnie chronionej, oraz powierzchni lasów, wskaźnikiem powierzchni terenów zielonych na 100 km2,
- wskaźnik dbałości o zachowanie środowiska naturalnego (nakłady gminy na ochronę środowiska, w tym budowę infrastruktury kanalizacyjnej, wodociągowej, wielkość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca) relatywnie niski do 2012 roku. Wzrost wartości wskaźnika za 2013 rok. Prognozowany znaczny wzrost wskaźnika w kolejnych latach dzięki realizacji inwestycji środowiskowych (zgodnie z planami inwestycyjnymi gminy na 2014 rok i prognozami inwestycyjnymi Zintegrowanego Obszaru terytorialnego,
- wysoka atrakcyjność przyrodolecznicza miejscowości uzdrowiskowej i wyjątkowe bogactwo przyrodniczo – krajobrazowe Puszczy Knyszyńskiej stanowią główny potencjał rozwoju lokalnego.

III.4. POTENCJAŁ GOSPODARCZY

Analizę potencjału gospodarczego Gminy Supraśl przeprowadzono na podstawie badania wskaźnikowego:

1) struktury gospodarki mierzonej odsetkiem osób zatrudnionych w sektorze usług rynkowych,
2) poziomu przedsiębiorczości określonego na podstawie liczby podmiotów gospodarczych zatrudnionych w systemie REGON na 1 tysiąc mieszkańców, liczby firm zarejestrowanych w sektorze usług rynkowych w stosunku do liczby podmiotów ogółem, liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym

Tabela nr 6 Przedsiębiorczość w Gminie Supraśl

PODMIOTY SYSTEMU REGON								
	Supraśl miasto				**SUPRAŚL GMINA**			
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
sektor publiczny	21	21	28	22	10			
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	298	309	325	335	776	832	900	956
dynamika przyrostu jednoosobowych działalności gospodarczych	**12,42%**				**23,20%**			
sektor prywatny - spółki handlowe	16	19	20	22	61	60	70	76
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	3	4	5	5	5	6	8	9
sektor prywatny - spółdzielnie	0				2			

źródło danych: GUS

WNIOSKI Z ANALIZY POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY SUPRAŚL

- relatywnie duża liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, zwłaszcza rosnący wskaźnik przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (oddziaływanie miasta Białystok),
- niewielki odsetek dużych przedsiębiorstw,
- relatywnie niewielka liczba osób pracujących na obszarze Gminy (wg miejsc pracy na terenie gminy) w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym (charakterystyczne przy bliskości dużego miasta), świadczy o rozwijającej się funkcji sypialnianej Gminy Supraśl, dla której Białystok jest głównym

źródłem zatrudnienia mieszkańców,

- relatywnie niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w działach 79 (obsługa ruchu turystycznego), 93 (działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna), 85.1 (ochrona zdrowia) klasyfikacji PKD, może świadczyć o niewykorzystaniu potencjału turystycznego gminy do rozwoju przedsiębiorczości,
- poziom innowacyjności gospodarki na poziomie lokalnym, mierzony udziałem podmiotów zarejestrowanych w sektorze usług rynkowych do liczby podmiotów ogółem relatywnie niski, ale z dużym potencjałem rozwoju dzięki prognozom dyfuzji innowacji z Białegostoku w ramach realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku i strategii Białostockiego Obszaru Terytorialnego.

III.5 TURYSTYKA

Analizę potencjału turystycznego Gminy Supraśl oparto o analizę dostępności podstawowej bazy turystycznej:

- bazy noclegowej,
- bazy gastronomicznej,
- różnorodności i dostępności infrastruktury okołoturystycznej istotnie wpływającej na atrakcyjność oferty Turystycznej,
- analizę statystyczna wykorzystania bazy noclegowej w Gminie Supraśl i porównawczą wskaźników do danych statystycznych dla powiatu i województwa.

BAZA NOCLEGOWA GMINY SUPRAŚL

Tabela nr 7 Baza noclegowa Gminy Supraśl

NAZWA OBIEKTU NOCLEGOWEGO	PODSTAWOWE INFORMACJE O OFERCIE	LICZBA MIEJSC NOCLEGOWYCH	CENA POKOJU DWUOSOBOWEGO
Hotel Medical Spa - Sanatorium Knieja	-nowocześnie urządzona baza noclegowa, -kuchnia białoruska – niepowtarzalna oferta kulinarna - oferta pobytów sanatoryjnych (prywatna, planowane ubieganie o włączenie do sieci sanatoriów refundowanych) - oferta organizacji czasu wolnego – samodzielne kreowanie oferty turystycznej, - organizacja konferencji, szkoleń, - duże sale bankietowe (dla 150 i 300 osób), - basen z jacuzzi,	78	240 złotych ze śniadaniem

	- gabinety masażu i zaplecze welness Atrakcyjna strona internetowa		
Hotel Supraśl Welness & Spa	nowocześnie urządzona baza noclegowa, samodzielne kreowanie oferty turystycznej, - organizacja konferencji, szkoleń, - duże sale bankietowe (a 150 i 300 osób), - basen z saunami, kabinami natryskowymi - zaplecze welness Atrakcyjna strona internetowa	80	220 złotych ze śniadaniem
Borowinowy Zdrój Hitel Welness Spa & Conference	- profesjonalne centrum welness/spa korzystające z kosmetyków TOŁPA I THALGO - oryginalna kuchnia: dania kuchni polskiej w wykorzystaniem innowacyjnych technik kulinarnych: min. sous-vide, elementów kuchni molekularnej, oraz dania regionalne tworzące niepowtarzalne smaki, - profesjonalnie wyposażone sale bankietowe i konferencyjne	50 miejsc (30 pokoi)	240 złotych ze śniadaniem
Pensjonat ZAJMA	Pensjonat wyposażony w profesjonalną salę konferencyjną	13 miejsc	100 złotych
Pensjonat BOHEMA	Bohema - **restauracja** i **pensjonat** położony tuż obok Zespołu Pałacowego Buchholtzów Atrakcyjna strona internetowa	20 miejsc	130 złotych ze śniadaniem
Akademia Supraska Dom Pielgrzyma	Oferta miejsc noclegowych w pokojach 1 – 4 osobowych z węzłem sanitarnym / bez węzła sanitarnego	86 miejsc	od 45 złotych
Pokoje Gościnne: - Maja, - Petra, - Przy Lesie, - Przy Kominku, - Stokrotka, - u Szyszków, - Żuczek, -Sosnowe Siedlisko - „DOMEX” - U Anny - Pod Chmurką	Pokoje gościnne zapewniające wypoczynek w rodzinnej atmosferze	93 miejsca	30 – 100 złotych
Hotel PIĘĆ DĘBÓW			
Pokoje/ domy wypoczynkowe: - Incognito - ,,Pod Bocianem'' - ,,Sowa'' - ,,Classic''	Pokoje i apartamenty gościnne zapewniające wypoczynek w rodzinnej atmosferze	26 miejsc	35 - 50 złotych
Dworek Mieldziczówka	**Stylowy dworek** **2 stawy** **Ruska bania**	15 miejsc	35-60 złotych

	Domowy klimat Atrakcyjna strona internetowa		
Zajazd Sokołda W Sokołdzie	**Cicha okolica, w sercu puszczy Knyszyńskiej** **Własna kuchnia - wyroby regionalne: wędliny, sery**		od 50 złotych
Pokoje Gościnne w Kopnej Górze	Położone w sercu puszczy knyszyńskiej pokoje zapewniają kontakt z naturą, infrastruktura towarzysząca: ścieżki spacerowe, obiekt arboretum, wiaty	8	od 35 złotych
Powiatowy Ośrodek Sportu i Rekreacji ,,Bukowisko'' Supraśl	Stołówka z odrębnymi salami i salą bankietową Sale konferencyjne ze sprzętem audiowizualnym Kryta ujeżdżalnia koni i miejsca hotelowe dla koni Duże otwarte tereny rekreacyjne z wiatami biesiadnymi Ścianka wspinaczkowa	160 miejsc	od 60 złotych
Gospodarstwo agroturystyczne RITOWISKO w Surażkowie	Uroczy, drewniany dom położony w środku lasu. Specjalizacja: aktywny wypoczynek-jazda konna, kuligi, wycieczki bryczkami, spływy kajakowe	12 miejsc	od 60 złotych
Ośrodek Rekreacyjno – Sportowy STOK w Ogrodniczkach			
Łączna liczba miejsc noclegowych			**ok. 700 miejsc noclegowych**

źródło danych: Urząd Miejski w Supraślu, strony internetowe podmiotów oferujących usługi noclegowe,

Ocena standardu usług noclegowych w Supraślu:

1) W ofercie noclegowej Supraśla przeważają małe obiekty o ograniczonej dostępności miejsc noclegowych, o średnim standardzie , doskonałe do organizacji wypoczynku rodzinnego,
2) W ostatnich latach otwarte zostały 2 obiekty hotelarskie z ofertą 130 miejsc noclegowych wysokiego standardu i rozbudowaną infrastrukturą towarzyszącą , co znacznie podniosło atrakcyjność turystyczną Gminy,
3) Potencjał: rozwijające się w ostatnich latach oferty o podwyższonym standardzie ze strefą welness and spa, które przy wzmocnieniu funkcji uzdrowiskowych Supraśla wykazują potencjał i gotowość przekształcenia w ośrodki sanatoryjne,
4) Istnieje potrzeba budowy zakładu przyrodoleczniczego z profesjonalnym zapleczem ambulatoryjnym, bazą noclegową wysokiego standardu, centrum rehabilitacyjnym.

WSKAŹNIK WYKORZYSTANIA MIEJSC NOCLEGOWYCH

Średni poziom wykorzystania miejsc noclegowych (wg danych US w Białymstoku za 2013 rok) :

- dla województwa podlaskiego – 32,8%
- dla powiatu białostockiego 31,8% (najwyższy w hajnowskim i augustowskim),
- wskaźnik wykorzystania miejsc noclegowych w Gminie Supraśl nieznacznie poniżej średniej dla powiatu białostockiego, niemniej na przestrzeni ostatnich 3 lat obserwowany wzrost wartości wskaźnika co świadczy o napływie większej liczby turystów oraz dłuższym pobytach.

Z ankiety przeprowadzonej na etapie konsultacji społecznych strategii, bezpośrednio z przedsiębiorcami świadczącymi usługi okołoturystyczne w Supraślu (3 restauracje, 1 sklepik z pamiątkami, 2 sklepy wielobranżowe) wynika, że rok 2014 jest okresem znacznego przyrostu liczby turystów odwiedzających Supraśl latem, zwłaszcza osób przyjeżdżających na dłuższy wypoczynek.

Relatywnie niski stopień wykorzystania bazy noclegowej, przy wysokim potencjale turystycznym Supraśla, funkcjonowaniu 3 dużych obiektów hotelowych o dosyć wysokim standardzie i ofercie sanatoryjnej, rehabilitacyjnej oraz welness i spa może świadczyć o:

- krótkich pobytach turystów przebywających na terenie Gminy,
- krótkim sezonie turystycznym (niedostateczna oferta w sezonie od jesieni do wiosny),
- braku komercyjnych produktów turystycznych przyciągających klienta i zaprogramowanych na dłuższy pobyt,
- niedopasowaniu oferty turystycznej do potrzeb odbiorcy: mało atrakcyjna lub brak oferty okołoturystyczej,
- niedostateczna promocja oferty turystycznej, brak nowoczesnych form sprzedaży ofert.

BAZA SPORTOWO - REKREACYJNA:

A) Wypożyczalnie sprzętu:
   - wypożyczalnie rowerów – Pokoje Gościnne Żuczek, Bicykl, Mokol, POSiR „Bukowisko”
   - wypożyczalnie sprzętu wodnego: Żuczek, Zdzisław Fidziukiewicz, Mokol, Tratwa (spływy tratwą z przezroczystym dnem), POSiR „Bukowisko”
   - Supraska Narciarnia – wypożyczalnia nart, nauka jazdy na nartach

B) Obiekty sportowe:
   - Powiatowy Ośrodek Sportu i Rekreacji ,, Bukowisko'' w Supraślu – kryta i otwarta ujeżdżalnia koni, miejsca hotelowe dla koni, pełnowymiarowa sala gimnastyczna,

ścianka wspinaczkowa.

Oferta rekreacyjna ośrodka: nauka jazdy konnej na każdym poziomie, treningi sportowe na krytej i otwartej ujeżdżalni, hipoterapia pod okiem fachowców po kursach PTHip, konne rajdy turystyczne po Puszczy Knyszyńskiej, przejażdżki konne dla dzieci, kuligi i przejażdżki bryczką (w tym wypożyczenie bryczki na śluby i inne okazję), pikniki „konne" dla grup zorganizowanych – ogniska integracyjne w połączeniu z przejażdżkami oraz ciekawostkami o koniach.
Ponadto w ofercie profesjonalna obsługa ruchu kajakowego.

- Boisko ,,Orlik 2012''
- Hala gimnastyczna Zespołu Szkół Sportowych w Supraślu, hala sportowa w Sobolewie,
- boiska sportowe w: Zaściankach, Grabówce,
- wiaty biwakowe i biesiadne,

c) Plaża miejska – dotychczasowy poziom zainwestowania poprawił atrakcyjność plaży miejskiej, niemniej infrastruktura wymaga znacznych nakładów inwestycyjnych w zagospodarowanie i poprawę estetyki brzegów rzeki, w tym pogłębienie i poszerzenie kąpieliska, remont kładki i budowę miejsca rekreacji na obszarze zabytkowym Supraskiego Systemu Wodnego,
Do planów inwestycyjnych gminy należy dalsza rozbudowa i zagospodarowanie bulwarów miejskich (traktów spacerowych), a także wykonanie mostków i wiaty przy jamie w okolicy plaży.

d) Ścieżki turystyczne i edukacyjne w: Dolina Jałówki o długości 3 km, Kopna Góra o długości 4 km, Krasne o długości 3 km

e) szlaki piesze:
- Szlak Św. Wody
- Szlak Supraski
- Szlak Skrajem Puszczy Knyszyńskiej
- Szlak Borami Dorzecza Supraśli kolor znaków: zielony- 35 km
- Wzgórz Świętojańskich kolor znaków: czerwony 27 km
- Śladami Powstania Styczniowego kolor znaków: czerwony 49 km

f) Szlaki rowerowe: szlak podmiejskich rezydencji, pętla rowerowa ,,Kresowe wędrówki'',

g) Szlaki wodne (szczegółowy opis w punkcie II.2 opracowania),

h) Szlak Konny Puszczy Knyszyńskiej ,,Kresowe Wędrówki''.

WNIOSKI Z ANALIZY POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO:

Gmina Supraśl posiada unikatowe zasoby naturalne i kulturowe, wyznaczające jej szczególny potencjał do rozwoju znaczącego centrum turystycznego, rekreacyjnego, a także uzdrowiskowego na Podlasiu.

Do obszarów problemowych, wymagających interwencji inwestycyjnej , organizacyjnej i nasilonych działań promocyjnych należą:

- niedostateczna skłonność turystów do odwiedzania Supraśla jako miejsca turystycznego i uzdrowiskowego, przy relatywnie dużej dostępności miejsc noclegowych,
- niezadowalający poziom wykorzystania potencjału noclegowego (obłożenie średnioroczne na poziomie 30%),
- niedostateczna polityka promocyjna i brak komercyjnych ofert turystycznych dostępnych w zorganizowanej sieci sprzedaży ofert turystycznych,
- niedostateczny poziom zintegrowania ofert /produktów turystycznych,
- konieczność zacieśnienia współpracy i kooperacji pomiędzy podmiotami gospodarczymi kreującymi produkty turystyczne, samorządem lokalnym określającym politykę rozwoju gminy, oraz organizacjami społecznościowymi tworzącymi ofertę kulturalną i kreującymi tożsamość Supraśla.
- brak zaplecza osobowego (kadr) do rozwijania komercyjnej oferty turystycznej – konieczność budowania zaplecza kadrowego dla rozwoju turystyki i funkcji uzdrowiskowych Supraśla.

III.6 POTENCJAŁ OBSZARU DO ROZWOJU TURYSTYKI ZE SZCZEGÓLNYM ZNACZENIEM TURYSTYKI UZDROWISKOWEJ - WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ GMINY SUPRAŚL

Diagnoza społeczno – gospodarcza Gminy Supraśl, ukierunkowana na badanie potencjału turystycznego Gminy, wskazuje, że wyniki uzyskane w poszczególnych obszarach badawczych są wyższe i znacznie korzystniejsze ni z średnie dla powiatu i całego województwa podlaskiego.

Powyższe wskaźniki statystyczne wystąpiły w obszarach:

1) Kapitał ludzki,
2) Jakość życia,
3) Atrakcyjność przyrodnicza,
4) Potencjał turystyczny (część obszarów badawczych)

Adekwatnie do średnich dla województwa wypadają wskaźniki potencjału gospodarczego gminy, zwłaszcza w zakresie rosnącej liczby nowych działalności gospodarczych na obszarach wiejskich (bezpośrednio przylegających do miasta Białystok).

Obszar badawczy - Kapitał Ludzki - posiada najkorzystniejsze wskaźniki statystyczne, uzyskując w badaniach wartości znacząco wyższe niż średnie dla powiatu i województwa.
Jest on ściśle powiązany z drugim obszarem badawczym- jakością życia, w którym relatywnie niskie wskaźniki osiągnęły obszary badawcze:

- ochrona zdrowia: niski wskaźnik liczby zespołów opieki zdrowotnej oraz liczby mieszkańców na 1 aptekę ogólnodostępną może świadczyć o niedostatecznym zabezpieczeniu mieszkańców w ofertę ochrony zdrowia,
- edukacja: niski wskaźnik stopnia informatyzacji na poziomie szkół mierzony przeciętną liczbą uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do internetu (choć poprawiony o 100% w roku 2012 w stosunku do lat wcześniejszych). Średnia niższa od wskaźników dla województwa i kraju.

Korzystne w odniesieniu do średnich dla powiatu, województwa i kraju są wskaźniki dotyczące kultury, zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców.

Analiza dziedzictwa kulturowego Supraśla potwierdza jego wyjątkowy zasób, klimat, a także wysoką świadomość kulturową mieszkańców.

Nie wykorzystanie zasobów kulturowych Gminy do rozwoju turystyki wynika z braku dostatecznych środków inwestycyjnych na renowację zabytków i nadanie im funkcji turystycznych, a także z:

- braku spójnego oznakowania atrakcji turystycznych Gminy (zwłaszcza miasta): zabytków, plaży, parku, miejsc kulturowo cennych, jednorodnego oznakowania bazy noclegowo – gastronomicznej
- braku skutecznego systemu promocji miasta, integrującego ofertę kulturalną rożnych podmiotów, w formie funkcjonalnej (powiązanej z dużymi portalami turystycznymi, pozycjonowanej) strony internetowej, informatorów turystycznych, formy prawnej (organizacji) koordynującej kreowanie oferty turystycznej i jej promocję,
- niezadowalającego stopnia kooperacji podmiotów działających w branży turystycznej,
- nie wykorzystania symboliki, tradycji kulturowych Gminy, historii miasta przemysłowego do kreowania markowych produktów turystycznych i budowania powiazań kooperacyjnych.

Potencjał dotyczący atrakcyjności przyrodniczej stanowi największy atut rozwojowy Supraśla.

Gmina posiada zróżnicowane i bardzo cenne walory, stwarzające idealne warunki do wypoczynku, aktywności ruchowej, rekonwalescencji w uzdrowisku.

Zasoby, wzmocnione działaniami inwestycyjnymi, stwarzają możliwości kreowania komercyjnych produktów turystycznych, osadzonych na bogactwie zasobów Puszczy Knyszyńskiej, istniejących i rozwijających się szlakach przyrodniczych i rekreacyjnych projektowanego Parku Uzdrowiskowego, Arboretum w Kopnej Górze i innych obszarów i instytucji ochrony przyrody.

Walory Gminy Supraśl wyznaczają główne kierunki rozwoju społeczno – gospodarczego, do których należą przede wszystkim: rozwój turystyki i rekreacji, wzmacnianie funkcji uzdrowiskowej Gminy jako regionalnego czy nawet krajowego centrum sanatoryjno – rekreacyjnego Podlasia.

IV. TRENDY ROZWOJU TURYSTYKI W POLSCE

opracowano na podstawie Raportu z badania krajowego rynku turystycznego, przygotowanego przez Polską Organizację Turystyczną (lipiec 2014), w celu segmentacji klientów krajowych.

Klient krajowy jest Beneficjentem docelowym kreowania markowych produktów turystycznych Gminy Supraśl, ze szczególnym uwzględnieniem produktów turystyki zdrowotnej.

Analiza trendów rozwoju turystyki w Polsce, w połączeniu z wnioskami i rekomendacjami, zawartymi w niniejszym opracowaniu stanowią podstawę opracowania strategii produktowej rozwoju turystyki w Gminie Supraśl.

OCZEKIWANIA WOBEC WYJAZDU TURYSTYCZNEGO

Przeważająca większość turystów wyjeżdża po to, aby oderwać się od obowiązków i codzienności , lub po to żeby odzyskać energię, zrelaksować się i wypocząć.

Tylko 1/3 turystów spędza urlop z najbliższymi osobami i są to przede wszystkim rodziny z dziećmi, Większość z turystów chce doświadczyć czegoś nowego i ekscytującego, prawie 20% chce podczas wypoczynku realizować swoje pasje i hobby (dotyczy głównie osób aktywnie spędzających czas, uprawiających sporty), **aż 28% klientów ceniących ofertę all inclusive chce podczas wypoczynku poprawić stan swojego zdrowia.**

POMYSŁY NA WYJAZDY

Krajowi turyści poszukują inspiracji na wyjazdy turystyczne **z internetu** (aż 76 turystów objętych badaniem statystycznym). Duży odsetek osób planujących wyjazd korzysta z opinii najbliższego otoczenia.
Po przewodniki turystyczne sięgają głównie osoby lubiące wypoczywać zwiedzając, odkrywając nowe atrakcje przyrodnicze i kulturowe. Z prasy turystycznej korzysta tylko 13% osób wybierających miejsce wypoczynku.

BUDŻET

Turyści z wyprzedzeniem planują budżet na wyjazdy turystyczne. Odkładają środki i analizują ceny na długo przed planowanym wyjazdem. Dysponując ograniczonymi środkami wybierają miejsca, w których atrakcje turystyczne są dostępne w pakiecie ceny opłaconej na wypoczynek.
Statystycznego turystę – po opłaceniu kosztów noclegu, wyżywienia i transportu stać na 57% atrakcji turystycznych oferowanych w miejscu wypoczynku.

CHARAKTERYSTYKA WYJAZDÓW TURYSTYCZNYCH

Krajowi turyści bardzo często wybierają się na jednodniowe wyjazdy rekreacyjne bez noclegu. Statystyczny turysta spędza czas wolny w formie jednodniowego wypoczynku kilka razy w roku.
61% korzystających z oferty wypoczynkowej kilka razy w roku wybiera wyjazdy do 3 dni. Dłuższe wyjazdy z przynajmniej 4 noclegami mają miejsce raz do roku lub rzadziej.
Prawie 90% osób objętych badaniem statystycznym wyjeżdża w towarzystwie członków rodziny, chociaż nie jest to towarzystwo które preferują podczas odpoczynku. 79% osób wyjeżdża ze współmałżonkiem, 24% z dziećmi, 19% z rodzicami /dziadkami.
Ponad połowa turystów wyjeżdża na wczasy ze znajomymi lub przyjaciółmi.

Najczęściej używanym środkiem transportu z miejsca zamieszkania do miejsca wypoczynku jest samochód osobowy (powyżej 81 % wskazań)
Większość polskich turystów planuje wyjazdy turystyczne, zarówno w zakresie planowania budżetu jak i wcześniejszej rezerwacji miejsca wypoczynku.

WIEDZA O ATRAKCJACH I PRODUKTACH TURYSTYCZNYCH POLSKI

Polscy turyści potwierdzają, że Polska jest atrakcyjnym turystycznie krajem, wartym poznania przez krajowych i zagranicznych turystów.. Ponad 80% uważa, że w Polsce jest wiele miejsc wartych odkrycia. Turyści mniej pozytywnie oceniają łatwość dostępu do informacji o polskiej ofercie turystycznej, sceptycznie odnoszą się do atrakcyjności polskich ośrodków spa & welness (tylko 43% badanych określiło usługi jako pozytywne).
Tylko 15% turystów uważa, że walory turystyczne Polski są dostatecznie promowane wśród Polaków, a 88% uważa że walory turystyczne Polski powinny być promowane poza granicami kraju.

Szczegółowa segmentacja turystów krajowych w odniesieniu do potencjału turystycznego Supraśla wskazuje, że:

- statystyczny profil turysty to kobieta lub małżeństwo z dziećmi wypoczywające od 1 do 3 dni, o dosyć niskich dochodach budżetowych, oczekujący oferty w której cena odnosi się do pełnego pakietu wypoczynkowego, obejmującego zwłaszcza ofertę wypoczynkową dla dzieci,
- osoby korzystające z turystyki zdrowotnej (w tym uzdrowiskowej) i przyrodniczej to osoby segmentu all inclusive – dojrzałe, przeważająco w związkach małżeńskich, powyżej 40 roku życia, dosyć dobrze sytuowane. Motywem ich wyjazdu turystycznego jest chęć zadbania o poprawę stanu zdrowia, a także przeżycia czegoś nowego i ekscytującego. Oczekiwane elementy oferty wypoczynkowej: wysoki standard bazy noclegowej, ciekawa oferta gastronomiczna, dostęp do basenu /plaży, położenie hotelu blisko centrum handlowo – rozrywkowej okolicy.

V. OBSZARY STRATEGICZNE DO ROZWOJU TURYSTYKI ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM FUNKCJI UZDROWISKOWEJ GMINY SUPRAŚL

V.1 ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem diagnozującym obszar strategiczny pod kątem zasobów, elementów przewagi konkurencyjnej, obszarów problemowych wymagających interwencji i doinwestowania, uwarunkowań zewnętrznych sprzyjających rozwojowi i tych, które mogą być zagrożeniem realizacji działań strategicznych.

Analizy SWOT strategii rozwoju turystyki gminy Supraśl dokonano w oparciu o:

- zasoby kulturowe i przyrodnicze Gminy,
- funkcję uzdrowiskową obszaru,
- wnioski z diagnozy społeczno - gospodarczej gminy, a także zdiagnozowane obszary problemowe i potencjał, wskazane przez uczestników spotkania konsultacyjnego, które odbyło się w maju 2014 roku z Supraślu z przedstawicielami instytucji działających w branży turystycznej i przedstawicielami instytucji samorządowych, a także spotkania zorganizowanego w lipcu 2014 roku, w celu konsultacji założeń wejściowych do opracowania niniejszej strategii.

POTRZEBY ZIDENTYFIKOWANE PRZEZ UCZESTNIKÓW SPOTKANIA KONSULTACYJNEGO W OBSZARACH:

turystyka i rekreacja:

- Budowa i modernizacja infrastruktury okołoturystycznej, służącej rozwojowi funkcji turystycznej i rekreacyjnej, mostki i wiaty przy jamie koło plaży,
- Utworzenie Parku Leśnego z infrastrukturą: wioska tematyczna dla dzieci, park linowy, **supraskie inhalatoria**, ścieżki rowerowe,
- Rozwój sieci tematycznych tras spacerowych i rekreacyjnych, w tym szlaku Sosny Supraskiej,
- Rozwój infrastruktury turystycznej na rzekach: pomosty, stanice, miejsca biwakowe,
- Utworzenie parku archeologicznego w okolicach Dębownika,
- Budowa parkingu dla camperów,
- Utworzenie Parku Linowego,
- Nasycenie przestrzeni obiektami turystycznymi, opisanie miejsc historycznych i przyrodniczych,
- Wykreowanie w historycznym centrum Supraśla markowego produktu turystycznego Park Kulturowy OLD SUPRAŚl,
- Rozwój instytucji kulturotwórczych, w tym rozbudowa Centrum Kultury i Rekreacji, budowa nowej biblioteki w miejscu zabytkowej plebanii w Supraślu,
- Niezbędność wspólnej oferty turystyczno – rekreacyjnej i uzdrowiskowej
- Kreowanie i skuteczna sprzedaż markowych produktów turystycznych – utworzenie Lokalnego Biura Podróży
- Rozwój kadry dla rozwoju funkcji turystycznej i uzdrowiskowej (w tym animatorzy kultury, przewodnicy)
- Rewitalizacja dziedzictwa kulturowego Supraśla (zakończenie odbudowy Domu Ludowego, ożywienie biblioteki, rozwinięcie i upowszechnienie kulturotwórczych funkcji Monastyru),
- Wzmocnienie infrastruktury i oferty kulturalnej Uzdrowiska Supraśl

- Budowa amfiteatru
- Roczny program artystyczno – rekreacyjny: atrakcje, festiwale, plan imprez,

lecznictwo uzdrowiskowe:

- Rozwój infrastruktury lecznictwa uzdrowiskowego
- Zapewnienie warunków do rozwijania oferty leczenia uzdrowiskowego

ANALIZA SWOT

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE
MOCNE STRONY
1. Własne złoża borowiny o wysokiej wartości medycznej, zatwierdzone do wydobycia i wykorzystania dla celów medycznych 2. Zasoby przyrodnicze klasyfikujące obszar uzdrowiska do jednego z najwartościowszych obszarów przyrodoleczniczych w Polsce 3. Niski stopień degradacji środowiska naturalnego czysta woda, gleba, powietrze o wartościach przyrodoleczniczych 4. Istniejące obszary chronione i cenne przyrodniczo z nadrzędnym zasobem Puszczą Knyszyńską 5. Bogactwo fauny i flory, w tym występowanie wielu gatunków chronionych i rzadkich 6. Dogodne warunki do produkowania żywności ekologicznej i tradycyjnej 7. Bardzo dobre warunki do rozwoju turystyki i rekreacji 8. Baza hotelowa stanowiąca niezbędne zaplecze do rozwoju funkcji turystycznych i uzdrowiskowych Supraśla 9. Tożsamość kulturowa Supraśla, ukształtowana funkcją przedsiębiorczą i kulturotwórczą klasztoru, 10. Unikalne tradycje i świadomość roli kulturotwórczej mieszkańców, wynikające z kultury dawnych mieszkańców oraz symbiozy kultur i religii – społeczność wielu kultur, 11. Utrzymywanie kulturotwórczej roli Centrum Kultury i Rekreacji oraz Biblioteki 12. Arystokracja ducha – działalność stowarzyszeń, instytucji i indywidualnych osób, kreujących klimat kulturalny Supraśla, doceniany przez artystów krajowych i europejskich i przyciągający do Supraśla osoby świata kultury 13. Szeroka baza hotelowa 14. Dobra dostępność komunikacyjna i połączenie z najważniejszymi ośrodkami w kraju poprzez skomunikowanie z węzłem drogowym Białegostoku 15. Przyjazny klimat i warunki ekonomiczne do rozwoju przedsiębiorczości 16. Dostępność terenów inwestycyjnych do rozwoju oferty turystycznej, rekreacyjnej, uzdrowiskowej

17. Zintegrowanie Supraśla z obszarem funkcjonalnym Białegostoku
18. Położenie na obszarze transgranicznym

SŁABE STRONY

1. Brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury uzdrowiskowej, w tym zwłaszcza infrastruktury towarzyszącej wypoczynkowi rehabilitacyjnemu (organizacja czasu wolnego pensjonariuszy)
2. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczno – rekreacyjna
3. Brak markowych produktów turystycznych, gotowych do sprzedaży w formie spakietyzowanej
4. Przestarzały stan części bazy hotelarsko – gastronomicznej, nieadekwatny do oczekiwań klientów
5. Brak ukierunkowania oferty turystyczno – uzdrowiskowej
6. Brak zintegrowanego systemu promocji, wzajemnej sprzedaży i dystrybucji ofert turystycznych na zewnątrz,
7. Brak strategii wizerunkowej turystyki w Supraślu (symbolika, technologia pamiątek, zdobnictwo /mała architektura, wspólne elementy promocyjne
8. Niedostateczne wykorzystanie turystyczne zabytków sakralnych
9. Niedostateczne dofinansowanie działalności kulturalnej instytucji kultury, w tym brak środków na finansowanie aktualizacji księgozbiorów biblioteki,
10. Brak amfiteatru, niedoinwestowanie infrastruktury Teatru Wierszalin
11. Brak spójnego znakowania zabytków, atrakcji turystycznych, obiektów cennych
12. Brak mobilnej informacji o Gminie dla nowoczesnych urządzeń komunikacyjnych (smartfony, tablety, ipady etc.)
13. Duża sezonowość wiodących i preferowanych branż gospodarczych (hotelarstwo, gastronomia)
14. Niedoinwestowanie firm, w tym niewystarczający poziom rozwoju infrastruktury turystycznej, nie stanowiący zachęty do prowadzenia działalności gospodarczej w branży turystycznej
15. Brak dostatecznej liczby i kwalifikacji kadry lecznictwa uzdrowiskowego i kadry obsługi ruchu turystycznego
16. Brak systemu kontraktacji usług uzdrowiskowych, które umożliwiłyby nieodpłatne korzystanie z oferty placówek uzdrowiskowych
17. Niewystarczające zagospodarowanie i wykorzystanie turystyczne bulwarów.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

SZANSE ROZWOJOWE

1. Szansa znacznej absorpcji funduszy zewnętrznych na rozwój infrastruktury uzdrowiskowej i turystycznej
2. Zainteresowanie inwestorów prowadzeniem działalności gospodarczej w obszarze turystyki , w tym turystyki zdrowotnej, a także ochrony zdrowia, na obszarze Gminy Supraśl
3. Rozwój aglomeracyjnej roli Białegostoku i funkcji obsługowej Gminy Supraśl jako miejsca zamieszkania, a także jako ośrodka rekreacyjnego, przyrodoleczniczego dla miasta Białystok
4. Wzrastająca aktywność przedsiębiorcza
5. Wzrost świadomości ekologicznej
6. Wzrost poziomu zamożności społeczeństwa
7. Moda na zdrowy styl życia
8. Przygraniczne położenie – pozyskiwanie klientów zza wschodniej granicy, zwłaszcza w zakresie lecznictwa sanatoryjnego
9. Rozwój systemu kontraktacji usług medycznych
10. Wykreowanie MODY NA PODLASIE, wykreowanie MODY NA SUPRAŚL

ZAGROŻENIA

1. Brak zrozumienia podmiotów branży turystycznej wobec konieczności integrowania i sieciowania ofert
2. Gospodarcza i turystyczno – uzdrowiskowa konkurencja sąsiadujących, położonych w niedalekiej odległości gmin
3. Brak pomocy finansowej dla osób indywidualnych, instytucji i przedsiębiorstw będących właścicielami zabytkowych i cennych kulturowo nieruchomości
4. Brak środków finansowych na kulturę
5. Brak kontraktacji usług uzdrowiskowych (sanatoryjnych)

V.2 WIZJA TURYSTYCZNA GMINY SUPRAŚL – MIASTO ZACZAROWANE

Wizja rozwoju turystyki i funkcji uzdrowiskowej Gminy Supraśl jest efektem spotkań konsultacyjnych zorganizowanych dwukrotnie z przedstawicielami biznesu, kultury, samorządów lokalnych, instytucji ochrony przyrody.

Określa ona przesłanie rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy, oraz budowania dobrobytu społecznego w oparciu rozwój turystyki i oferty uzdrowiskowej Gminy.

Wizja stanowi odczucie możliwe do osiągniecia przy wysokim poziomie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania, ośrodka wyjątkowej wartości przyrodoleczniczej, ośrodka aktywności gospodarczej, rozwiniętych usług czasu wolnego a także wyprofilowania działalności gospodarczych w kierunku branż leczniczych, turystycznych, usługowych.

Wizja turystyczno –uzdrowiskowa Supraśla to:

SUPRAŚL

MIASTO ZACZAROWANE

Miasto zaczarowane to:

- tożsamość wielu kultur,
- puszczańskie dziedzictwo przyrodnicze
- skuteczna i atrakcyjna oferta uzdrowiskowa
- poczucie unikalności, szczególnego klimatu i niepowtarzalności miejsca
- unikalne i wyróżnione lokalne produkty

Przesłaniem wizji jest wskazanie najważniejszych walorów rozwoju turystyczno – uzdrowiskowego Gminy Supraśl : leczniczych, przyrodniczych i kulturowych, budujących tożsamość Supraśla i stanowiących fundament rozwoju Gminy.

Wizja Gminy Supraśl prowadzi do określenia głównych kierunków strategicznych rozwoju Gminy na najbliższe lata:

1. Wykreowanie Gminy jako znanego ośrodka wypoczynkowego, z wyspecjalizowanymi usługami uzdrowiskowymi, zdrowotnymi, ofertą spa, szeroko rozwiniętymi usługami okołoturystycznymi, zwłaszcza rekreacyjnymi opartymi o zasoby Parku Uzdrowiskowego
2. Zintegrowanie zasobów i wdrożenie komercyjnych produktów turystycznych
3. Rozwój funkcji kulturalnego centrum Podlasia – wykorzystanie dziedzictwa wielokulturowego, rozwój atrakcyjnej oferty kulturalnej i rekreacyjnej w formie produktów /pakietów turystycznych
4. Wykreowanie gminy jako ważnego, dobrze skomunikowanego i atrakcyjnego inwestycyjnie ośrodka usługowego (inwestycje priorytetowe: turystyka, uzdrowiska).

V.3 STRATEGICZNE OBSZARY ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNO – UZDROWISKOWYCH

GMINY SUPRAŚL

Obszary strategiczne rozwoju turystycznego i uzdrowiskowego Gminy Supraśl, cele strategiczne oraz kierunki interwencji zawarte w niniejszej strategii są wynikiem:

- konieczności dostosowania lokalnych planów strategicznych do wytycznych i priorytetów zawartych w krajowych i regionalnych dokumentach planistycznych, których ramy zostały opisane w rozdziale pierwszym opracowania: Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Krajowej Strategii Rozwoju regionalnego 2010 – 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie; Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020, Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru terytorialnego na lata 2014 – 2020,
- wniosków z analizy potencjału społeczno – gospodarczego gminy, dokonanej w niniejszej strategii,
- wyników spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych z przedstawicielami samorządu, biznesu i społeczności lokalnej Gminy Supraśl,
- preferencji turystów polskich w ruchu turystycznym, określonych na podstawie analiz wykonanych w 2014 roku na zlecenie Polskiej Organizacji Turystycznej.

CEL STRATEGICZNY I

Zbudowanie przewagi konkurencyjnej Gminy Supraśl jako centrum uzdrowiskowego i turystycznego Podlasia, z bogatą ofertą markowych produktów turystycznych, wykreowanych zgodnie z zasada zrównoważonego wykorzystania zasobów i dziedzictwa kulturowego

Cele operacyjne:

1. Rozwój infrastruktury uzdrowiskowej i turystycznej
2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
3. Wykreowanie markowych produktów turystycznych i oferty uzdrowiskowej opartej o zasoby sieci i zintegrowanie zasobów różnych podmiotów

Rozwój infrastruktury uzdrowiskowej i turystycznej

Największym potencjałem rozwoju turystycznego Gminy Supraśl są zasoby uzdrowiskowe złożone z leczniczych złóż borowiny, która w najbliższym czasie będzie wydobywana dla celów leczniczych, walorów przyrodniczych i przyrodoleczniczych Puszczy Knyszyńskiej, bogactwa obszarów chronionych

i cennych przyrodniczo, niepowtarzalnego krajobrazu lasów puszczańskich i meandrujących rzek, znajdująca się w fazie rozwoju infrastruktura uzdrowiskowa.

Rozwój gospodarczy gminy w oparciu o przedsiębiorczość obszaru turystyki, rekreacji, ochrony zdrowia jest uwarunkowany znacznymi nakładami inwestycyjnymi na infrastrukturę uzdrowiskową, rekreacyjną, turystyczną, zapewniających wysoki standard wypoczynku i funkcjonowanie produktów turystycznych integrujących zasoby, adekwatnie do współczesnych oczekiwań klientów.

Efektywne funkcjonowanie uzdrowiska jest możliwe wyłącznie przy nasyceniu obszaru Gminy a zwłaszcza miasta Supraśl infrastrukturą uzdrowiskową, turystyczną i rekreacyjną.

Infrastruktura turystyczna, kreująca markowe produkty turystyczne powinna opierać sie na niezwykłym dorobku kulturowym i historycznym Gminy, wymagającym znacznego doinwestowania.

Kluczowe zadania i rekomendacje priorytetowych zadań ujęto w części strategii dotyczącej diagnozy społeczno - gospodarczej.

Są to:

- turystyka uzdrowiskowa:

- utworzenie parku zdrojowego z bogatą infrastrukturą zdrowotną i rekreacyjną, w tym SUPRASKIMI INHALATORIAMI (inhalatoria olejków eterycznych),
- wdrożenie wykorzystania złóż borowiny dla celów uzdrowiskowych,
- utworzenie zakładu przyrodoleczniczego,
- lobbowanie wdrożenia systemu kontraktacji usług uzdrowiskowych,
- rozbudowa i modernizacja obiektów sanatoryjnych,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, okołoturystycznej,
- budowa supraskich inhalatorni oraz analiza możliwości budowy tężni poprzez wykonanie odwiertów solankowych,
- wydzielenie przestrzenne południowego i północnego kompleksu uzdrowiskowego,

- turystyka aktywna, rekreacyjna i specjalistyczna:

- utworzenie parku archeologicznego w miejscu odkryć archeologicznych w okolicach Kolonii Dębowik,
- utworzenie Rezerwatu Żubrów („Supraśl – Dom Żubra") na terenie Nadleśnictwa Supraśl,
- tworzenie i rozwój centrów rekreacji i wypoczynku, w tym placów zabaw, Parku Linowego,
- zagospodarowanie cieków wodnych (rzeki) dla celów rekreacyjnych,
- budowa i modernizacja obiektów sportowych o funkcjach turystycznych - korty tenisowe, boiska,

- infrastruktura narciarska,
- kreowanie i spójne znakowanie szlaków pieszych, rowerowych, spacerowych, konnych, ścieżek edukacyjnych, punktów widokowych,

- turystyka kulturowa

- Nadanie obiektom cennym historycznie funkcji markowych produktów turystycznych / wzmocnienie już istniejących ofert turystycznych, w tym:
  - katakumb –rekonstrukcja podziemi i udostepnienie do zwiedzania,
  - prace rekonstrukcyjne Monasteru i poszerzanie jego oferty turystycznej: szersze ekspozycje archiwów zakonu, otwarcie zakonu na obsługę ruchu turystycznego, udostępnienie wieży widokowej, kulturalne wykorzystanie dziedzińca klasztornego np. do letnich koncertów muzyki poważnej, sakralnej, przedstawień teatralnych.
  - rekonstrukcja ogrodów opackich, w tym sadów, zielnika i stworzenie z nich markowych produktów turystycznych,
  - eksponowanie zabytków i obiektów przyrodniczych, w tym utworzenie Parku Kulturowego OLD SUPRAŚL,
- Nasycenie przestrzeni obiektami turystycznymi, opisanie miejsc cennych przyrodniczo i kulturowo,
- Promowanie produktów lokalnej kuchni supraskiej i kreowanie na ich bazie markowych ofert turystycznych: Supraśl stolica babki ziemniaczanej i pierogów,
- Promowanie różnorodności kulinarnej Supraśla: lokalna kuchnia supraska, kuchnia białoruska, kuchnia tatarska,
- rozwój wystaw i galerii twórczości lokalnej, rozbudowa Centrum Kultury i Rekreacji,
- wzmocnienie kulturotwórczej funkcji biblioteki oraz budowa nowego obiektu biblioteki w miejscu zabytkowej plebanii przy ulicy Piłsudskiego w Supraślu,
- ochrona i przywracanie tradycyjnej zabudowy historycznej,
- budowa obiektów służących promocji produktów lokalnych,
- wspieranie rozwoju rękodzieła, działalności artystycznej, regionalnej oferty regionalnej, kreujących markę i symbolikę kulturową Supraśla.

<u>Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</u>

Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego stanowi zespół działań służących zrównoważonemu wykorzystaniu zasobów, ich ochronie i wdrożeniu systemu racjonalnego wykorzystania do rozwoju gospodarczego.

Kluczowe zadania i rekomendacje priorytetowych zadań ujęto w części strategii dotyczącej diagnozy społeczno - gospodarczej. Są to:

- poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków i miejsc cennych kulturowo,
- wdrożenie skutecznych instrumentów wykorzystania dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego gminy, oraz zaktywizowania właścicieli nieruchomości zabytkowych do inwestowania i adaptacji do nowych funkcji,
- działania na rzecz poprawy estetyki i ładu przestrzennego poprzez wizualizacje, koncepcje zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- kontynuowanie rewitalizacji miasta,
- wzrost aktywności społecznej w obszarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, zwłaszcza w zakresie uczestnictwa w kulturze i aktywnych formach spędzania czasu wolnego,
- zachowanie tożsamości kulturowej w obszarze przedsiębiorczości poprzez:
  wspieranie lokalnych twórców i artystów,
  organizację wydarzeń kulturalnych oraz imprez prezentujących dorobek twórców lokalnych i zachęcających kuracjuszy i turystów do aktywnego udziału w kulturze Supraśla,
  wykorzystanie twórczości lokalnej do wykreowania wizerunku promocyjnego Gminy
- wspieranie finansowe instytucji, organizacji kulturotwórczych.

<u>Wykreowanie markowych produktów turystycznych i oferty uzdrowiskowej opartej o zasoby sieci i zintegrowanie zasobów różnych podmiotów</u>

Rozwój turystyki, rekreacji i oferty uzdrowiskowej Supraśla musi opierać się o katalog konkurencyjnych, unikalnych i odpowiadających na potrzeby odbiorcy, produktów uzdrowiskowych i turystycznych.
Zintegrowanie zasobów gminy i jej otoczenia z potencjałem podmiotów działających w obszarze turystyki daje możliwość wykreowania markowych produktów turystycznych, ich funkcjonowania na rynku turystycznym, przyciągania coraz większych grup turystów i kuracjuszy i w efekcie generowania przychodów w sferze usług uzdrowiskowych i turystycznych.

Kluczowe zadania do realizacji w obszarze, to wykreowanie unikalnej, wyróżniającej się na rynku oferty markowych produktów turystycznych, stwarzających nową jakość i generujących zyski w branży turystycznej.
Pozostałe kluczowe zadania do realizacji:

- badanie profilu klienta, segmentacja klientów i rynku dokonywane co najmniej raz na dwa lata,

- kreowanie i promocja produktów lokalnych,
- wykształcenie instytucjonalnych instrumentów wsparcia oferty czasu wolnego,
- koordynowanie przez samorząd lokalny spójnego i jednorodnego systemu promocji gminy i oferty turystycznej,
- aktywna i skuteczna promocja walorów uzdrowiskowych i turystyczno - rekreacyjnych, z uwzględnieniem popularnych kanałów informacyjnych, potrzeb i preferencji klientów:
  - punkty informacji turystycznej z funkcją lokalnego biura podróży,
  - mobilne informatory dostępne na zróżnicowanych urządzeniach teleinformatycznych,
  - stworzenie i realizacja spójnej koncepcji wizualizacji turystycznej,
- udział w Podlaskim Systemie Informacji Turystycznej,
- udział w targach turystycznych i uzdrowiskowych i komercyjna sprzedaż markowych produktów turystycznych.

SYSTEM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ W SUPRAŚLU
Cele systemu
- usprawnienie obsługi turystów na terenie gminy Supraśl - efektywne wykorzystanie bazy turystycznej w Gminie - promocja i upowszechnianie informacji o lokalnych atrakcjach turystycznych - wzrost zainteresowania turystów Supraślem - wzrost liczby turystów w Supraślu - wzrost dochodów w powiecie w działalności turystycznej - budowanie marki SUPRAŚL – ZACZAROWANE MIASTO
Struktura gromadzonych i upowszechnianych informacji

a/ informacje społeczne
- symbole państwowe, regionalne, samorządowe, administracja publiczna

b/ informacje geograficzne
- klimat, położenie geograficzne, rzeki, zbiorniki wodne,

c/ **osobliwości przyrody**
- parki narodowe i krajobrazowe *(powierzchnia, rok powstania),*
- pomniki przyrody (*pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej),*
- źródła mineralne *(rodzaje wód, właściwości lecznicze),*
- ścieżki dydaktyczne i inne *(przebieg, osobliwości),*
- punkty widokowe (*opisy panoram);*
- fauna i flora

d/ **informacje o zabytkach**
- budowle, skanseny, kościoły, stanowiska archeologiczne, zabytki techniki i inne *(opłaty wstępów do zwiedzanych obiektów i godziny ich otwarcia, adresy i numery telefonów do osób, z którymi należy uzgadniać możliwość zwiedzenia, ewentualnie wynajęcia przewodnika oprowadzającego po obiekcie);*

e/ **informacje religijne**
- miejsca kultu religijnego, ośrodki pielgrzymkowe *(godziny mszy świętych, ważniejsze święta i daty odpustów);*

f/ **informacje kulturalne i gospodarcze**
- dokładne programy i terminarze koncertów, kin, teatrów, imprez masowych, wystaw, listy znaczących galerii, ekspozycje muzealne *(wystawy stałe i czasowe)*, kongresy, targi *(godziny otwarcia obiektów, ceny biletów, adresy i telefony punktów sprzedaży biletów, nazwa, adres i telefon organizatora imprezy udzielającego wyczerpujących informacji);*

g/ **ruch turystyczny**
- najważniejsze wydarzenia, adresy i godziny otwarcia punktów informacyjnych i biur podróży, przepisy graniczne i dewizowe, aktualne kursy walut *(strony NBP w Internecie)* i godziny otwarcia banków i kantorów;
- przewodnicy i piloci wycieczek *(przewodnicy pełnodyspozycyjni, znajomość języków obcych, obsługiwane trasy, stawki)*
- produkty turystyczne z opisem: terminy, dla kogo, ceny,

h/ **komunikacja i motoryzacja**
- dostępność i rozkłady jazdy różnych rodzajów komunikacji *(zmiany w rozkładach jazdy, nowe połączenia i połączenia sezonowe, kursy zlikwidowane)*,
- informacje dla turystów zmotoryzowanych (*opłaty drogowe, stan i przejezdność dróg zimą, czas oczekiwania na granicach, możliwości zakupu zielonej karty)*,
- wypożyczalnie samochodów *(ceny, marki samochodów, zasady najmu)*,
- parkingi (*strzeżone i niestrzeżone, wysokość opłat)*,
- stacje napraw *(rodzaje naprawianych samochodów, pomoc drogowa)*
- stacje benzynowe (*rodzaje oferowanego paliwa, możliwość nabicia butli gazowych)*,
- automyjnie;

i/ **orientacja w miejscowości i w powiecie**
- zmiany nazw ulic, objazdy w miastach i na trasach, zmiany organizacji ruchu, zmiany przebiegu szlaków turystycznych, nowe szlaki turystyczne;

j/ **noclegi**
- adresy, rodzaje i kategoria obiektów noclegowych,
- ilość miejsc noclegowych *(struktura i wielkość pokoi),*
- wyposażenie pokoi *(łazienki w pokojach, telewizor, Internet, TV Sat, telefon)*
- dostosowanie obiektu dla osób niepełnosprawnych;
- możliwość przyjazdu ze zwierzętami,

- sale konferencyjne *(ilość i wielkość sal, wyposażenie),*
- gastronomia w obiekcie *(bar, restauracja, kuchnia samoobsługowa, posiłki domowe)*
- rozrywki *(dancingi, klub nocny, bilard, sauna, siłownia, basen, solarium, boisko, kort tenisowy, miejsce na ognisko, organizowane wycieczki i imprezy w obiekcie),*
- znajomość języków obcych, kantor, akceptowane karty kredytowe,
- parking strzeżony przy obiekcie;
- lokalizacja obiektu, odległości do dworca, centrum itp.

k/ **gastronomia i rozrywka**

- adresy i godziny otwarcia różnych rodzajów i kategorii lokali gastronomicznych;
- liczba miejsc konsumpcyjnych;
- możliwość organizacji bankietów i przyjęć;
- organizowane imprezy *(dancingi, muzyka na żywo);*
- specjalności lokali, dania regionalne,
- kluby nocne, kasyna i gry hazardowe;

l/ **handel i usługi**

- domy towarowe i centra handlowe,
- sprzedaż pamiątek,
- kantory wymiany walut *(wymieniane waluty)*
- banki i bankomaty *(obsługiwane karty kredytowe),*
- punkty usługowe – *(pralnie, zakłady naprawcze, szewskie, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady fotograficzne);*

ł/ **możliwości spędzenia wolnego czasu**

- pola golfowe, korty tenisowe – kryte i otwarte, baseny i kąpieliska – kryte i otwarte, sauny, siłownie, solaria, fitnes kluby, kluby bilardowe, kręgielnie,
- rowery (*wypożyczalnie rowerów i sprzętu sportowego*, *serwisy rowerowe, znakowane szlaki rowerowe, proponowane nie znakowane trasy rowerowe)*,
- możliwości jazdy konnej (*stadniny, nauka jazdy konnej, szlaki turystyki konnej, przejażdżki konne bryczkami)*
- paralotniarstwo iloty turystyczne
- sporty wodne *(akweny nadające się do uprawiania sportów wodnych – kajakarstwo, żegluga, wypożyczalne sprzętu wodnego, szlaki kajakowe, splywy kajakowe, kąpieliska)*
- wędkarstwo *(akweny i rzeki nadające się do wędkowania)*
- szlaki turystyczne *(rozmieszczenie w terenie, propozycje wycieczek, skala trudności szlaków, czasy przejść),*
- ogrody zoologiczne i botaniczne,

m/ **podstawowe telefony i adresy** – telefony policji, straży pożarnej pogotowia ratunkowego, adresy punktów medycznych, aptek, punktów weterynaryjnych, banków, towarzystw ubezpieczeniowych *(możliwości zakupu zielonej karty)*, ambasad i konsulatów, ministerstw i administracji publicznej, stowarzyszeń oraz inne

n/ **warunki pogodowe**

- aktualny stan szlaków turystycznych, prognoza pogody na najbliższy czas

Zadania punktu informacji turystycznej

1. Gromadzenie i przetwarzanie i aktualizacja informacji z terenu Gminy
2. Dystrybucja informacji – udzielanie informacji , upowszechnianie materiałów informacyjnych, promocyjnych
3. Świadczenie innych usług turystycznych – koordynacja pracy przewodników, sprzedaż pamiątek, biletów, publikacji,
4. Wydawanie i dystrybucja materiałów promocyjno-informacyjnych
5. Organizacja wydarzeń promocyjnych, przygotowywanie i obsługa stoisk wystawienniczych i targowych
6. Utrzymywanie stałych kontaktów z mediami
7. Prowadzenie badań rynku turystycznego
8. Aktualizacja informacji turystycznych w serwisach internetowych

Sieć i lokalizacja punktów informacji turystycznej

Urząd Miejski w Supraślu
siedziba instytucji kultury
Hotele i pensjonaty
Restauracje
Bukowisko
Park Leśny
Parking przed Monasterem

Standardy działania punktu informacji turystycznej

1. Lokalizacja w miejscu powszechnie dostępnym dostęp dla osób niepełnosprawnych, na szlaku turystycznym ,
2. Punkt otwarty 6 dni w tygodniu w godzinach ……..
3. Obsługa turystyczna w języku polskim i angielskim/rosyjskim?
4. Sprzedaż pamiątek wytworzonych wyłącznie w Gminie i okolicy

Odbiorcy informacji

– Turyści
– Touroperatorzy, animatorzy i promotorzy turystyki
– Właściciele produktów turystycznych
– Potencjalni inwestorzy infrastruktury turystycznej
– Zarządcy atrakcji turystycznych
– Hotelarze i restauratorzy
– Zleceniodawcy usług turystycznych (agenci (pośrednicy) turystyki, biznes i organizacje biznesowe, szkoły i uczelnie, organizacje pozarządowe , samorządy i jednostki samorządowe,
– Kierownicy wycieczek, piloci, przewodnicy
– Przedstawiciele biur podróży i organizatorów wycieczek
– Osoby zainteresowane problemami turystyki (uczniowie i studenci)
– Samorządy terytorialne i gospodarcze
– Agencje promocji, stowarzyszenia i fundacje
– Dziennikarze, media regionalne, media elektroniczne, autorzy przewodników

CEL STRATEGICZNY II

Dostępność komunikacyjna i wykorzystanie nowoczesnych technologii do budowania przewagi konkurencyjnej Gminy turystyczno – uzdrowiskowej Supraśl

Cele operacyjne:

1. Usprawnienie i organizacja zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Gminy Supraśl
2. Funkcjonowanie sprawnego systemu komunikacji wewnątrz gminy, zwłaszcza w zakresie miejsc cennych przyrodniczo i kulturowo, oraz ich jednorodnego oznakowania
3. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, w tym elektronicznych usług publicznych, zintegrowanego systemu e- promocji i e -informacji turystycznej

Usprawnienie i organizacja zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Gminy Supraśl

Zgodnie z krajowymi i regionalnymi dokumentami planistycznymi, poprawa dostępności komunikacyjnej w kraju należy do priorytetowych działań inwestycyjnych. Ze środków unijnych i krajowych wspierane będą dalsze inwestycje drogowe oraz kolejowe.

Zadania priorytetowe to wspieranie inwestycji poprawiających zewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy, zwłaszcza w obrębie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.

Funkcjonowanie sprawnego systemu komunikacji wewnątrz gminy, zwłaszcza w zakresie miejsc cennych przyrodniczo i kulturowo, oraz ich jednorodnego oznakowania

Lokalny układ komunikacyjny Gminy Supraśl stanowi uzupełnienie sieci dróg krajowych i wojewódzkich. W najwyższym stopniu służy on lokalnej społeczności, zwłaszcza w obszarze bieżącej komunikacji z Białymstokiem.

Wzmocnienie funkcji turystycznej i uzdrowiskowej poprzez dobrze funkcjonujący wewnętrzny układ komunikacyjny nastąpi poprzez usprawnienie dojazdu kuracjuszy i turystów do miejsca docelowego.

Szczególnie ważne jest wdrożenie skutecznego systemu informacji turystycznej o docelowej sieci powiązań komunikacyjnych z miejsc wyjazdowych, również propozycji połączeń mieszanych z wykorzystaniem transportu kolejowego i autobusowego.

Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, w tym elektronicznych usług publicznych, zintegrowanego systemu e- promocji i e -informacji turystycznej

Rozwój społeczeństwa informacyjnego i e - usług stanowią priorytetowe działanie wszystkich strategii rozwojowych poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego. Społeczeństwo informacyjne jest podstawowym wskaźnikiem postępu cywilizacyjnego i technicznego regionu, miarą gotowości regionu na działania innowacyjne.

Gmina Supraśl posiada dosyć dobre wskaźniki dostępu do infrastruktury teleinformatycznej (na terenie miasta bardzo dobre), słabo natomiast upowszechnione e- usługi w różnych sferach życia gospodarczego i społecznego.

Bardzo słabo funkcjonuje promocja i informacja turystyczna (słabe pozycjonowanie i brak zintegrowanej informacji na stronie http://suprasl.pl/turystyka/index.php/pl/.

Kluczowe działania:

- rozwój nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej oraz platform cyfrowych wspierających funkcjonowanie instytucji publicznych, biznesu, społeczeństwa,
- realizacja systemu komunikacji i połączeń obiektów turystycznych i uzdrowiskowych w gminie,
- wspieranie tworzenia otwartych publicznych punktów dostępu do internetu, w tym infomatów turystycznych.

CEL STRATEGICZNY III

Rozwój kapitału społecznego opartego na wiedzy i innowacyjnych gałęziach gospodarki oraz wysoka jakość świadczonych usług publicznych

Cele operacyjne:

1. Skuteczna polityka społeczna
2. Rozwój usług edukacyjnych na wysokim poziomie, w tym skorelowanie usług edukacyjnych z potrzebami rynku i ofertą ośrodka aglomeracyjnego.
3. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska.

Skuteczna polityka społeczna

Skuteczna polityka społeczna obejmuje płaszczyznę nowoczesnego, dostosowanego do potrzeb społeczności lokalnej systemu opieki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów ekonomii społecznej. Obejmuje również priorytetową dla gminy uzdrowiskowej płaszczyznę ochrony zdrowia, w tym promowanie i kreowanie mody na sport, zdrowy styl życia, aktywność fizyczną, profilaktykę zdrowia a także zabezpieczenie infrastruktury do rozwoju instrumentów profilaktyki zdrowia. Szczególnie ważnym działaniem jest również niwelowanie barier architektonicznych w gminie uzdrowiskowej i prowadzenie działań dostosowawczych w polityce społecznej, w kontekście starzenia sie społeczeństwa.

Rozwój usług edukacyjnych na wysokim poziomie, w tym skorelowanie usług edukacyjnych z potrzebami rynku i ofertą ośrodka aglomeracyjnego

Do priorytetowych zadań, dostosowujących system edukacji do potrzeb rynku, dynamiki w obszarze rozwoju nowych technologii, zmiany systemu wartości, przy jednoczesnej potrzebie kreowania tożsamości jednostki i dostosowywania oferty edukacyjnej do indywidualnych predyspozycji uczniów należą:

- utrzymanie efektywnej siatki placówek oświatowych,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej, w tym infrastruktury przedszkoli,
- wykorzystanie technologii teleinformatycznych w procesach kształcenia młodzieży,
- organizacja szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, służących wyrównywaniu szans edukacyjnych, a także pogłębianiu wiedzy i rozwojowi indywidualnych zainteresowań uczniów,
- wdrożenie skutecznych mechanizmów kształcenia na odległość, oferty kształcenia sie przez całe życie,
- bieżące analizowanie dostępnej oferty edukacyjnej (włącznie z ofertą miasta Białystok) i jej spójności z potrzebami rynku pracy, w tym kształcenie kadr obsługi ruchu turystycznego i funkcji uzdrowiskowej Gminy.

Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Utrzymanie dobrego stanu i ochrona środowiska przyrodniczego stanowią o atrakcyjności gminy w ujęciu walorów uzdrowiskowych, turystycznych, rekreacyjnych , atrakcyjności inwestowania oraz zamieszkania. Do kluczowych zadań infrastrukturalnych należy kontynuowanie rozbudowy sieci wodno - kanalizacyjnej, racjonalna gospodarka odpadami, a także wdrażanie technologii wykorzystujących odnawialne źródła

energii, zwłaszcza w obiektach pełniących funkcje uzdrowiskowe i turystyczne. Należy również uwzględnić postulaty mieszkańców w sprawie zakazu lokalizacji wysypiska śmieci w rejonie wsi Sowlany. Ważnym elementem skutecznej ochrony środowiska jest również podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kuracjuszy przebywających na obszarze Gminy uzdrowiskowej Supraśl.

CEL STRATEGICZNY IV

Wzrost atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej Gminy Supraśl

Cele operacyjne:

1. Rozwój aktywności przedsiębiorczej mieszkańców Gminy Supraśl
2. Rozwój przedsiębiorczości w obszarze usług turystycznych, uzdrowiskowych, okołoturystycznych, tradycyjnych rzemiosł i żywności.

Rozwój aktywności przedsiębiorczej mieszkańców Gminy Supraśl

W nowej perspektywie finansowania unijnego wspieranie aktywności gospodarczej, zwłaszcza inicjowanie działalności nowych firm i wzmacnianie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw stanowią kluczowe wyzwania rozwojowe gospodarki.

Do zadań samorządu lokalnego i regionalnego należy budowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, wskazywanie oczekiwanych i skutecznych kierunków aktywności gospodarczej, kreowanie systemów wspierania lokalnej przedsiębiorczości.

Skuteczny system wspierania przedsiębiorczości, zgodnie z unijnymi i krajowymi ramami strategicznymi, opierał będzie się na szerokiej i łatwo dostępnej ofercie instrumentów zwrotnych, o preferencyjnych w stosunku do banków stawkach oprocentowania, a także (w mniejszym zakresie niż dotychczas) instrumentach bezzwrotnych, a także na odpowiadającej potrzebom lokalnym działalności instytucji otoczenia biznesu.

Do rozwoju funkcji uzdrowiskowych i turystycznych niezbędne jest również wykształcenie instrumentów stałych powiązań kooperacyjnych, a nawet ich formalizowania instytucjonalnego w inicjatywy klastrowe.

Kluczowe zadania obszaru rozwoju aktywności przedsiębiorczej mieszkańców Gminy Supraśl:

- szeroka oferta szkoleniowa w obszarze przedsiębiorczości,
- zapewnienie obsługi terytorialnej przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dla osób prowadzących działalność gospodarczą i spółek,
- inicjowanie i wzmacnianie powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorcami.

Rozwój przedsiębiorczości w obszarze usług turystycznych, uzdrowiskowych, okołoturystycznych, tradycyjnych rzemiosł i żywności

VI. STRATEGIA PRODUKTOWA ROZWOJU TURYSTYKI W GMINIE SUPRAŚL

Rozwój turystyki w Gminie Supraśl skoncentrowany będzie na kreowaniu i wdrażaniu oraz promocji lokalnych, wyróżnionych produktów turystycznych z uwzględnieniem potrzeb różnych grup odbiorców. Promowane i sprzedawane będą produkty tworzące własne marki zarządzane przez komercyjne podmioty z branży turystycznej, które w przypadku produktów zintegrowanych, sieciowych będą pełniły jednocześnie funkcje koordynatora produktu. Taka strategia umożliwi efektywne wykorzystanie potencjału turystycznego gminy Supraśl oraz ukierunkuje działania promocyjne na promocję konkretnych produktów turystycznych. W produktach turystycznych powinny być uwzględnione zidentyfikowane zasoby lokalne oraz unikalne lokalne produkty materialne: atrakcje przyrodnicze, kulturowe, historyczne, infrastruktura turystyczna (uzdrowisko, hotele, pensjonaty, agroturystyka, mała architektura, szlaki turystyczne), oferty firm branży turystycznej oraz unikalne produkty kuchni supraskiej (babka ziemniaczana, pierogi, ratafia bazyliańska, kluska supraska, podpiwek supraski, piwo supraskie, deser supraski). Konieczne do wykreowania zintegrowanych produktów będzie wykorzystanie ofert i potencjału lokalnych firm turystycznych, usług okołoturystycznych. Obecnie funkcjonujący system obsługi turystycznej nie zapewnia efektywnego wykorzystania potencjału wielu zasobów. Oferty muszą być zintegrowane, opisane w tematycznych pakietach skierowanych do określonych grup turystów i spełniać określone, zidentyfikowane potrzeby z uwzględnieniem trendów występujących w rozwoju rynku turystycznego. Konieczne jest także włączanie w promocję i rozwój turystyki nowoczesnych i innowacyjnych narzędzi (geocaching, questing) oraz nowych trendów rozwoju produktów turystycznych opartych na idei „wiosek tematycznych". Takie strategiczne podejście zapewni sprawną i ukierunkowana promocję, efektywność działań promocyjnych, efektywne wykorzystanie zasobów, wydłużenie sezonu turystycznego, pozyskanie różnych grup turystów oraz integrację firm z branży turystycznej i współpracę firm turystycznych z samorządem lokalnym, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi. Poniższe zestawienie przedstawia propozycję tematycznych pakietów – produktów turystycznych, w których zarówno baza noclegowa i oferty pojedynczych gestorów, zabytki, atrakcje historyczne i przyrodnicze, wyróżnione produkty kuchni supraskiej są tylko „wsadem" do produktu turystycznego , który jest złożony z różnych elementów. Każdy produkt powinien posiadać swój zestandaryzowany opis zawierający: opis produktu – dla kogo, jakie daje wartości, jakie spełnia potrzeby, kalendarz produktu (jak długo trwa – kilka godzin, dzień, weekend, tydzień, etc.), cenę i co zawiera cena, terminy dostępności produktu (przez cały rok, w sezonie, w jakich tygodniach, miesiącach), organizator – właściciel produktu. Pod tabelą zamieszczono kilka przykładowych opisów produktów. Przykładowe produkty w tabeli są wynikiem propozycji uczestników konsultacji podczas opracowywania niniejszej strategii.

Wyróżniony obszar tematyczny w ramach strategii	**Wyróżnione produkty**
SUPRAŚL - EKSKLUZYWNIE W NATURZE	1. Weekend dla dwojga 2. Puszcza Knyszyńska wśród szumiących sosen masztowych

	3. Przyjazny turystyczny Dom staromiejski w Supraślu – Puszcza Knyszyńska w „pigułce”.
SUPRAŚL - KRAINA NIESPODZIANEK	1. Miejska gra terenowa 2. Skarby Supraśla – szlak ze skrytkami w systemie GEOCACHING 3. „Szwędaczki supraskie” czyli wędrówki Szlakiem Mitologii Słowian 4. Supraśl – świat tradycyjnych ogrodów.
SUPRAŚL - NA ZDROWIE	1. Akademia zdrowia 2. Witold Sławiński jakiego nie znamy… odkryj patrona PKPK
SUPRAŚL - ZE SMAKIEM	1. Supraska podróż kulinarna 2. Smaki kresowe – odkryj kuchnię białoruską.
SUPRAŚL - RODZINNY	1. Przygoda w puszczy 2. „Dom Staromiejski” dzieciom
SUPRAŚL - KULTURALNY	1. Letnia scena 2. Supraśl artystyczny - plener malarski 3. Drzwi otwarte w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej
SUPRAŚL - U PANA BOGA ZA PIECEM	1. Supraśl – filmowe impresje.

Przykładowe opisy produktów turystycznych

SUPRAŚL – EKSKLUZYWNIE W NATURZE : Weekend dla Dwojga (trzy dni)

Klienci

Narzeczeni, zakochani, małżeństwa.

Opis

Podczas 3-dniowego pobytu (od piątku do niedzieli) goście poznają uroki Supraśla, odwiedzając z przewodnikiem interesujące i gościnne miejsca. Oferta obejmuje także zwiedzanie arboretum w Kopnej Górze. Goście będą uczestniczyli w spływie meandrami Supraśli na wybranym odcinku oraz spożywać będą specjały kuchni regionalnej. Nauczą się rozpoznawać grzyby, zioła, jagody i poznają ich właściwości i zastosowanie. Na pamiątkę pobytu w Supraślu , goście otrzymają narysowane podobizny (portrety lub karykatury).

Cena: 480 zł od osoby

Obejmuje 2 noclegi w hotelu SUPRAŚL, Borowinowym Zdroju w pokojach 2-osobowych z łazienkami, w cenie basen, sauny,; 3-dniowe wyżywienie obejmujące: 2 śniadania, 3 obiady, 2 kolacje. Ponadto: spływ kajakowy na wybranym odcinku Supraśli, zwiedzanie Supraśla z przewodnikiem, poszukiwanie i rozpoznawanie (do wyboru i w zależności od terminu) grzybów leśnych, jagód, ziół, narysowane podobizny - udział w sesji malarskiej – rysowanie portretów lub karykatur przez lokalnych twórców.

Terminy

Od maja do października

Organizator produktu:……

SUPRAŚL NA ZDROWIE : Akademia zdrowia

Klienci

Rodziny, zorganizowane grupy do 25 osób

Opis

Weekendowy pobyt w Supraślu, podczas którego w atrakcyjnej formie i w pięknych miejscach przeprowadzone zostaną ćwiczenia rekreacyjne, masaże lecznicze i relaksacyjne, fizykoterapia. Specjalnie dla każdego uczestnika wykonana zostanie przez dietetyka profesjonalna analiza składu ciała (pomiar tkanki tłuszczowej, tkanki mięśniowej, wody wewnątrz- i zewnątrzkomórkowej oraz innych parametrów), analiza sposobu odżywiania, przygotowany zostanie jadłospis dostosowany do stanu zdrowia i preferencji smakowych. Uczestnicy wezmą udział w warsztatach komponowania zdrowych posiłków, poznają zioła, których użycie sprzyja zdrowiu i urodzie. Nauczą się przygotowywać mieszkanki z ziół ogrodowych i dziko rosnących. Relaks i odpoczynek zapewni spacer w arboretum w Kopnej Górze. Wszystkie posiłki przygotowywane będą na bazie produktów pochodzących z lokalnych i ekologicznych upraw.

Cena: 690 zł od osoby(2 noclegi Borowinowym Zdroju lub Sanatorium Knieja w komfortowych pokojach z łazienkami, 3-dniowe wyżywienie: 2 śniadania, 3 obiady, 2 kolacje, w tym jedna w formie ogniska. 2 jednogodzinne masaże lecznicze lub relaksacyjne, analiza składu ciała przeprowadzona przez dietetyka, wywiad żywieniowy oraz indywidualnie dostosowany jadłospis wraz z przepisami i zaleceniami dietetycznymi (do wyboru pakiet: odchudzający, mama i dziecko, dla serca, biznes, uroda, dla aktywnych), warsztaty zdrowego żywienia, zwiedzanie arboretum, nauka poznawania ziół i ich właściwości, upominek z Supraśla. Dla zainteresowanych łowienie ryb w ekologicznym stawie.

Terminy: od kwietnia do października

Organizator produktu:……

SUPRAŚL KRAINA NIESPODZIANEK : SZWĘDACZKI SUPRASKIE czyli wędrówki Szlakiem Mitologii Słowian

Klienci

Zorganizowane grupy szkolne, grupy biznesowe

Opis

Pobyt 1,5 godz. w Supraślu, podczas którego uczestnicy mają okazję poznać legendy słowiańskie, spotkają się z „Duchem Puszczy" oraz poznają postacie z legend: wiedźmę, Wodnika, Rusałki. Podczas spaceru z przewodnikiem będzie można bliżej poznać walory przyrodnicze i uzdrowiskowe Supraśla. W ramach wizyty zaplanowano także wróżby z nasion oraz pokaz słowiańskich symboli ochronnych nawiązujących do przyrody. W opcji także warsztaty plastyczne (usypywanie mandali z nasion) lub kulinarne (nauka robienia supraskich pierogów). Dla grup dorosłych możliwa wersja nocna spaceru z pochodniami.

Cena: ….. zawiera: opłatę za przewodnika, poczęstunek/obiad w „Spiżarni smaków", nasiona do wróżb, ręcznie wykonana pamiątka z Supraśla.

Terminy: od marca do listopada

Organizator produktu: KOPART – pracownia artystyczna, Katarzyna Kopeć, kasiakop2@wp.pl, tel 666 238 280

VII. SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII

Ewaluacja, czyli ocena jakości i skuteczności osiągania założonych celów jest jednym z podstawowych narzędzi strategicznych. Dzięki niemu możliwe jest szybkie reagowanie na proces zachodzących zewnętrznie zmian oraz jak najlepsze dostosowanie zapisów strategicznych do warunków otoczenia, pojawiających się nowych kierunków rozwoju i możliwości ich finansowania.
Ocena stopnia wdrażania strategii realizowana jest na dwóch płaszczyznach:
- ocenie *ex post* w zakresie dotychczas wykonanych zadań,
- ocenie ex ante w zakresie nowych obszarów strategicznych i nowych zadań do realizacji.

Ocena ex post – stopień realizacji celów strategicznych

Ewaluacja *ex post* jest oceną dotyczącą działań zrealizowanych w określonym przedziale czasowym . Oceny dokonuje się na podstawie oszacowania efektywności działań przez stopie osiągnięcia wskaźników:

1) celów,
2) przedsięwzięć

na podstawie działań monitoringowych koordynowanych przez samorząd lokalny, w ścisłej współpracy z organizacjami społecznymi, biznesem i innymi instytucjami związanymi z rozwojem turystyki i funkcji uzdrowiskowych Gminy Supraśl.

Ocena ex ante – planowane przedsięwzięcia

Ocena *ex ante* dotyczy operacji, które są dopiero w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji. Potrzeba przeprowadzania tego typu ewaluacji powstaje w sytuacji, gdy :
- w wyniku realizacji polityk lokalnych, regionalnych, krajowych pojawiają się nowe możliwości realizacji obszarów strategicznych,
- zaistnieje potrzeba skoordynowania działań zapisanych w strategii z innymi dokumentami branżowymi, w tym Planem Zagospodarowania Przestrzennego, Wieloletnim Planem Inwestycyjnym,
- inne zewnętrzne czynniki wpłyną na zmianę sytuacji społeczno - gospodarczej Gminy, system wzajemnych powiązań, w tym działań Partnerskich.

Zmiany dokonywane w strategii powinny wpisywać się w ramy określone w dokumencie programowym , być celowe i efektywne dla rozwoju turystyki i funkcji uzdrowiskowej Gminy Supraśl.